

ANNALES ZBORNÍK
MUSEI SLOVENSKEHO
NATIONALIS NÁRODNÉHO
SLOVACI MÚZEA

ROČNÍK CXIV

ARCHEOLOGIA 30

BRATISLAVA 2020

**ZBORNÍK SLOVENSKEHO NÁRODNÉHO MÚZEA
ANNALES MUSEI NATIONALIS SLOVACI**

**ROČNÍK / VOLUME CXIV
ARCHEOLÓGIA 30**

Recenzovaná publikácia / Peer-Reviewed publication
Vychádza raz ročne / Published once a year

Predseda redakčnej rady / Head of Editorial Board:

PhDr. Juraj Bartík, PhD. (SNM-Archeologické múzeum, Bratislava)

Redakčná rada / Editorial Board:

Doc. PhDr. Gertrúda Březinová, CSc. (Archeologický ústav SAV, Nitra)
Mgr. Radoslav Čambal, PhD., Bratislava (SNM-Archeologické múzeum, Bratislava)
PhDr. Beáta Egyházy-Jurovská (nezávislý bádateľ, Senec)
PhDr. Zdeněk Farkaš, PhD. (SNM-Archeologické múzeum, Bratislava)
Mgr. David Parma, Ph.D. (Ústav archeologickej památkovej péče Brno, Brno)
Doc. PhDr. Matej Ruttkay, CSc. (Archeologický ústav SAV, Nitra)
Prof. PhDr. Stanislav Stuchlík, CSc. (Slezská univerzita v Opavě, Opava)
Dr. Eric Vrba, (nezávislý bádateľ, Boston)

Zostavovateľ / Edited by: Mgr. Martin Hanuš, PhD. a PhDr. Vladimír Turčan

Grafický návrh / Graphic design: Mgr. Martin Hanuš, PhD.

Redakcia / Editorial office: Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum,
Žižkova 12, P.O.Box 13, SK-810 06 Bratislava, archeologia.editor@snm.sk

Grafika / Graphic Layout: Erika Mészárosová

Preklad do cudzích jazykov / Translations: REELS, s. r. o., Stephanie Staffen a autori

Príspevky sú indexované a evidované v databáze Scopus (Elsevier) /
Articles are indexed and catalogued in the Scopus database (Elsevier)

Dátum vydania / Date of issue: máj 2020

Publikované príspevky a pokyny pre autorov sú dostupné na /
Published articles and guidelines for authors are available at: <http://archeologickemuzeum.sk>

Termín odovzdania príspevkov / Deadline for paper submission: 31.5.

Za znenie a obsah príspevkov zodpovedajú autori / Authors are responsible for their contributions

Vydavateľ a distribútor / Publisher and distributor:

Slovenské národné múzeum-Archeologické múzeum, IČO 00164721

Tlač / Print: Ultraprint, Bratislava

Náklad / Numbers of the copies: 300 kusov

© Slovenské Národné Múzeum-Archeologické múzeum /
Slovak National Museum-Archaeological Museum 2020

ISBN 978 – 80 – 8060 – 492 – 9

ISSN 1336-6637

OBSAH / INHALT

ŠTÚDIE / STUDIEN

ZDENĚK FARKAŠ

- Eneolitická výšinná osada v Brezovej pod Bradlom a medená industria z okolia Prašníka ... 5
Die äneolithische Höhensiedlung aus Brezová pod Bradlom und Kupferindustrie
von der Umgebung von Prašník. 31

ZDENĚK FARKAŠ

- Ojedinelé nálezy medenej industrie z priesmyku pri Bukovej. 35
Einzelfunde von Kupferindustrie vom Bergpass bei Buková. 49

DAVID VÍCH

- Eneolitické měděné sekery z pomezí východních Čech a severozápadní Moravy 51
Äneolithische Kupferbeile von der Scheide Ostböhmens und Nordwestmährens 58

VLADIMÍR MITÁŠ – JÁN RAJTÁR – JÁN TIRPÁK

- Kovové dýky z Cífera a okolité osídlenie v stupňoch BA2 – BB1 61
Metal daggers from Cífer and the surrounding settlement in stages BA2 – BB1 79

JURAJ BARTÍK – TIBOR LIESKOVSKÝ

- Starý Plášť pri Plaveckom Mikuláši. K poznaniu hradísk z mladšej a neskorej
doby bronzovej v Malých Karpatoch. 81
Starý plášť near Plavecký Mikuláš. A paper on discovering hillforts from the later
and late Bronze Age in the Lesser Carpathians 111

JAKUB GODIŠ – JÁN HARUŠTIAK

- Pohrebisko mohylovej kultúry v Šamoríne, časti Šámot 119
Burial Ground of Tumulus culture in Šamorín-Šámot 161

ANITA KOZUBOVÁ – PAVEL FOJTÍK

- Das späthallstattzeitliche Siedlungsobjekt 511/2019 von Kralice na Hané (Bez. Prostějov)
in Mittelmähren. Ein Beitrag zur Drehscheibenkeramik der Verkerzug-Kultur. 167
Neskorohalštatský sídliskový objekt 511/2019 z Kralic na Hané (okres Prostějov)
na strednej Morave. Príspevok ku keramike vekerzugskej kultúry vyrobenej na kruhu ... 202

RADOSLAV ČAMBAL – ERIKA MAKAROVÁ

- Hallstatt hoards from the Molpír hill-fort in Smolenice. 205
Halštatské depoty z hradiska Molpír v Smoleniciach 225

RADOSLAV ČAMBAL

- Variant des spätlatènezeitlichen Gürtelhakens vom Typ Voigt A aus Buková
in den Kleinen Karpaten 231
Variant neskoroatlánskej opaskovej zápony typu Voigt A z Bukovej v Malých Karpatoch .. 243

PÉTER KOVÁCS – KLÁRA KUZMOVÁ

- Rímsky oltár s palimpsestom z Iže. 245
Römischer Altar mit Palimpsest aus Iža 250

IGOR BAZOVSKÝ – HANA MAJEROVÁ – DANA SZABOVÁ – DARINA ARENDT

- Zaumzeug mit Zügelketten aus Borinka, Kreis Malacky (SW Slowakei) 251
Zubadlo s reťazami z Borinky (JZ Slovensko) 271

KATARÍNA HLADÍKOVÁ	
New Finds of “longobard” Brooches from the Late Migration Period in Southern Záhorie Region	273
Nové nálezy „longobardských“ spôn z mladšej fázy sťahovania národov z južného Záhoria.	286
VLADIMÍR TURČAN	
Slovanské sídliskové objekty v Moste pri Bratislave	287
Slav Settlement sites in Most pri Bratislave	319
ALENA ŠEFČÁKOVÁ	
Archeozoologické nálezy zo slovanských objektov v Moste pri Bratislave (okr. Senec, 8. – 9. stor.)	321
Zooarchaeological Finds from Slav sites in Most pri Bratislave (Senec district, 8th – 9th centuries)	330
KAMIL ŠVAŇA – JÁN RÁKOŠ – PATRIK FEČO	
Nálezy z neskorostredovekého objektu na hrade Markušovce.	333
Finds from the Late Medieval pit at Castle Markušovce.	345
KOLOKVIUM – VLADIMÍR TURČAN	
Osemnásťte kolokvium k otázkam rímsko-germánskej archeológie	347
Achzehntes Kolloquium zu den Fragen der römisch-germanischen Archäologie	348
PAVOL JELÍNEK – GERHARD PASTIRČÁK – MICHAELA DÖRNHÖFEROVÁ – – RADOSLAV BEŇUŠ	
Germánsky hrob z Bratislavy-Záhorskej Bystrice	349
Germanisches Grab aus Bratislava-Záhorská Bystrica	357
ANDREJ SABOV	
Staršie nepublikované nálezy z doby rímskej z Trnavskej tabule	359
Ältere unpublizierte Funde aus der römischen Kaiserzeit von der Trnava Tafel.	384

RECENZIE / REZENSIONEN

P. JELÍNEK: JOZEF VLADÁR – EGON WIEDERMANN: The World behind the World. Intercultural Processes on the Prehistory of European Civilization. Peter Lang, Berlin 2020.	389
---	-----

SLOVANSKÉ SÍDLISKOVÉ OBJEKTY V MOSTE PRI BRATISLAVE¹

VLADIMÍR TURČAN

Keywords: south-western Slovakia, Most pri Bratislave, early Middle Ages, settlement, cult object, pottery

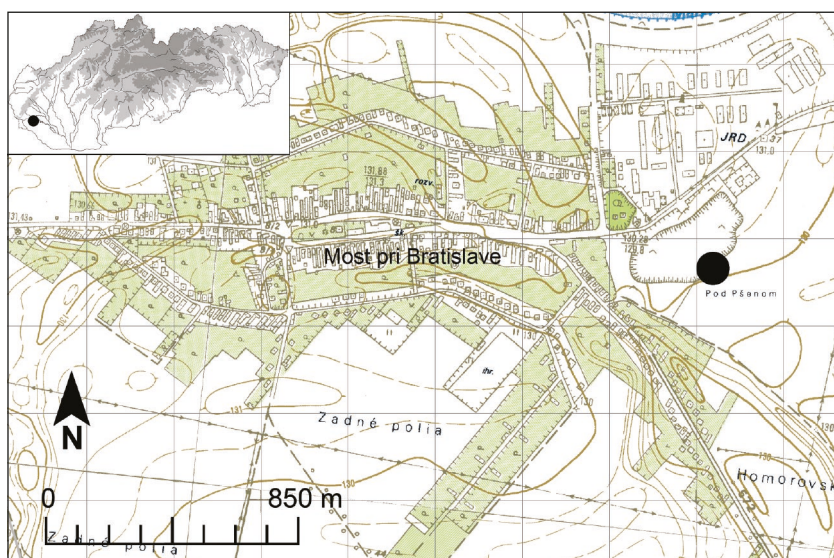
Abstract: *Slav settlement sites in Most pri Bratislave.* This article publishes details of an early medieval settlement from Žitný ostrov, from the point of view of the natural conditions for the settlement of an inhospitable site. The author considers the reasons for its existence in site 14/84, interpreted as a pre-Christian shrine, for which the marshy environment met the cult requirements of the Slavs. The contents consisted almost exclusively of pottery, including so-called ceramic bell-shaped lids.

V roku 1982 upozornila E. Studeníková, vtedajšia pracovníčka SNM-Archeologického múzea, realizujúca v tom čase výskum mohýl z doby halštatskej v Janíkoch v okr. Dunajská Streda (Studeníková 1995), že v južnej stene rozsiahlej štrkovej jamy v susednej obci Most pri Bratislave (okr. Senec) sa črtajú zahĺbené objekty s tmavou výplňou. Na základe jej hlásenia vykonali Z. Farkaš a autor príspevku na uvedenom mieste prieskum. Z narušených objektov získali črepy datované do včasného stredoveku. Na základe výsledkov uvedeného prieskumu prebehol v rokoch 1982 – 1984 v spolupráci s vtedajším JRD

na dotknutej ploche záchranný archeologický výskum.

Most pri Bratislave leží na Podunajskej nížine na agradačnom vale Malého Dunaja v severozápadnej časti Žitného ostrova. Lokalita sa nachádza na východnom konci obce, južne od štátnej cesty smerujúcej na Malinovo, v polohe Pod pšenom (obr. 1)². Nálezy z výskumu sú uložené v zbierkach SNM-Archeologického múzea pod evid. č. 43 459 – 755.

Z katastra obce je v archeologickej literatúre známy len mohylový útvar pravdepodobne z doby halštatskej (Murín 2015; Pichlerová 1967,

Obr. 1. Most pri Bratislave.
Poloha lokality.

Fig. 1. Most pri Bratislave.
Location of the site.

¹ Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV 15 0491 a Vedeckou grantovou agentúrou - projekt VEGA 1/0468/20.

² V súčasnosti je štrková jama zasypaná a zastavaná uličnou zástavbou rodinných domov. Pre identifikáciu lokality bola ako podklad použitá mapa z čias konania výskumu s vyznačenými obrysami jamy.

30, obr. 16, 17) a germánske sídlisko (Turčan 1995, 4–6).

Popis objektov

Objekt 1/82 (tab. I). Jama amorfného tvaru so šikmými nerovnobežnými stenami a mierne zvlneným dnom; severozápadná časť zničená exploatáciou štrku. Pri juhovýchodnej stene na vonkajšej strane kolová jamka. Rozmery: 82 x 152 cm, hĺ. 24 cm.³

Nálezy

1. Črep okrajový s vytiahnutým rovným kuželovite zrezaným ústím. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,1 cm, š. 5,0 cm, hr. 0,9 cm (tab. I: 2).
2. Črep okrajový s vytiahnutým zaobleným ústím, zdobený na výduti obvodovým ryhovaním. Farba hnedá. Rozmery: v. 5,3 cm, š. 7,0 cm, hr. 0,8 cm (tab. I: 3).
3. Črep okrajový so zaobleným ústím. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 2,3 cm, š. 2,9 cm, hr. 0,8 cm (tab. I: 9).
4. Črep okrajový so zaobleným, náznakovo vytiahnutým ústím, robený v ruke. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 2,6 cm, š. 3,4 cm, hr. 0,6 cm (tab. I: 11)⁴.
5. Črep z tela zdobený obvodovými zväzkami rýh a vlnoviek. Farba hnedá. Rozmery: v. 2,7 cm, š. 4,2 cm, hr. 0,7 cm (tab. I: 1).
6. Črep z podhrdlia nádoby zdobený zväzkom obvodových rýh. Farba čierna. Rozmery: v. 4,8 cm, š. 5,8 cm, hr. 0,9 cm (tab. I: 4).
7. Črep z tela zdobený ryhovaním. Farba hnedá. Rozmery: v. 2,4 cm, š. 2,7 cm, hr. 0,9 cm (tab. I: 5).
8. Črep z tela zdobený hustým obvodovým ryhovaním. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 4,0 cm, š. 4,1 cm, hr. 0,9 cm (tab. I: 6).
9. Črep z tela zdobený obvodovým ryhovaním a zväzkom rytých obvodových vlnoviek. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,5 cm, š. 5,5 cm, hr. 0,9 cm (tab. I: 7).
10. Črep z tela zdobený rytými vlnovkami. Farba

hnedá. Rozmery: v. 3,5 cm, š. 6,9 cm, hr. 0,8 cm (tab. I: 8)

11. Črep z tela zdobený ryhovaním. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,2 cm, š. 4,4 cm, hr. 0,9 cm (tab. I: 10).

Objekt 2/82 (tab. II). Jama oválneho tvaru so šikmými stenami, na severnej strane pozvoľnejšie klesajúcimi a vaňovite vyhlbeným dnom; severozápadná časť zničená exploatáciou štrku. Spodná zásypová vrstva hrubá 25–30 cm premiešaná s popolom. Rozmery: 124 x 180 cm, hĺ. 48 cm.

Nálezy

1. Črep z hornej časti nádoby esovite profilovaný s vytiahnutým, zaobleným ústím, zdobený rytými líniami usporiadanými po obvode a krokvicami pod nimi. Farba čierna. Rozmery: v. 9,1 cm, š. 12,6 cm, hr. 0,7 cm, ø ústia 22 cm (tab. II: 3).
2. Črep okrajový s vytiahnutým, zaobleným ústím, na vnútornej strane okraja zdobený jednoduchou rytou vlnovkou. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,8 cm, š. 6,8 cm, hr. 0,9 cm (tab. II: 5).
3. Črep okrajový s vytiahnutým, zaobleným ústím, na vnútornej strane okraja zdobený rytou viacnásobnou vlnovkou. Farba hnedá. Rozmery: v. 1,9 cm, š. 3,1 cm, hr. 0,8 cm (tab. II: 7).
4. Črep okrajový so zaobleným ústím z hlinekej zvonovitej pokrievky, modelovaný voľne v ruke s lokálnymi stopami zahládzania vonkajšieho povrchu hrebeňovým nástrojom. Vnútorňa strana nezahladzovaná. Farba hnedá. Rozmery: v. 9,9 cm, š. 15,1 cm, hr. 2,2–2,5 cm (tab. II: 8).
5. Črep okrajový s vytiahnutým, prežliabnutým ústím, zdobený v podhrdlí a na vnútornej strane pätnásobnou obvodovou rytou vlnovkou. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,0 cm, š. 3,4 cm, hr. 0,1 cm (tab. III: 10).
6. Črep okrajový s vytiahnutým, zaobleným ústím. Farba čierna. Rozmery: v. 3,4 cm, š. 6,0 cm, hr. 0,8 cm (tab. III: 11).

³ Hĺbky merané od úrovne zistenia objektu. Ornica dosahovala hĺ. 20–60 cm.

⁴ Pravdepodobne praveká intrúzia.

7. Črep okrajový s vytiahnutým, zaobleným ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,5 cm, š. 4,0 cm, hr. 0,6 cm (tab. III: 13).
 8. Črep z tela nádoby zdobený nesymetricky kladeným zväzkom vlnoviek. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,1 cm, š. 4,4 cm, hr. 0,8 cm (tab. II: 1).
 9. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním. Farba čierna. Rozmery: v. 2,6 cm, š. 4,0 cm, hr. 0,7 cm (tab. II: 6).
 10. Črep z výduti nádoby zdobený obvodovými zväzkami ostro lomených rytých oblúkov. Farba čierna. Rozmery: v. 4,2 cm, š. 4,5 cm, hr. 0,5 cm (tab. II: 4).
 11. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním a viacnásobnou vlnovkou. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,6 cm, š. 5,1 cm, hr. 1,2 cm (tab. III: 1).
 12. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním. Farba hnedá. Rozmery: v. 6,2 cm, š. 5,2 cm, hr. 0,9 cm (tab. III: 2).
 13. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,5 cm, š. 3,0 cm, hr. 0,6 cm (tab. III: 3).
 14. Črep z tela nádoby zdobený zväzkom obvodových rytých vlnoviek. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,7 cm, š. 3,9 cm, hr. 0,9 cm (tab. III: 4).
 15. Črep z tela nádoby zdobený vertikálnymi pásmi vrypov. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 4,3 cm, š. 5,5 cm, hr. 0,8 cm (tab. III: 5).
 16. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým zväzkom rytých vlnoviek. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,3 cm, š. 2,6 cm, hr. 0,9 cm (tab. III: 6).
 17. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,6 cm, š. 3,5 cm, hr. 0,8 cm (tab. III: 7).
 18. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,6 cm, š. 3,2 cm, hr. 0,9 cm (tab. III: 8).
 19. Črep z tela nádoby zdobený rytým obvodovým zväzkom ostro lomených vlnoviek. Farba čierna. Rozmery: v. 5,6 cm, š. 5,0 cm, hr. 0,5 cm (tab. III: 9).
 20. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním a krokvicovým motívom pod nimi. Farba hnedá. Rozmery: v. 5,1 cm, š. 6,1 cm, hr. 0,7 cm (tab. III: 12).
 21. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,8 cm, š. 4,8 cm, hr. 1,0 cm (tab. III: 14).
 22. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním a zväzkom vlnoviek. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,6 cm, š. 6,4 cm, hr. 0,6 cm (tab. III: 15).
 23. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním a obvodovou vlnovkou. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,1 cm, š. 5,0 cm, hr. 0,7 cm (tab. III: 16).
 24. Črep z neodsadeného dna. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 4,1 cm, š. 7,5 cm, hr. 1,8 cm (tab. II: 2).
 25. Čepel' železného nožika klinovitého prierezu. Rozmery: dl. 5,6 cm, max. šírka 1,6 cm, max. hr. 0,2 cm (tab. III: 17).
- Objekt 3/82** (tab. IV). Jama kruhového pôdorysu s takmer kolmými stenami prechádzajúcimi v rovné dno; severozápadná časť zničená exploatáciou štrku. Rozmery: 68 x 26 cm, hl. 40 cm.
- Nálezy
1. Črep okrajový s vodorovne vytiahnutým, zaobleným ústím. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,9 cm, š. 6,1 cm, hr. 0,6 cm (tab. IV: 2).
 2. Črep z hornej časti nádoby s takmer vodorovne vytiahnutým, zaobleným ústím, zdobený dvoma obvodovými rytými vlnovkami a vodorovným rytým pásom umiestneným pod nimi. Farba hnedá. Rozmery: v. 8,2 cm, š. 10,8 cm, hr. 1,0 cm, \varnothing 21 cm (tab. IV: 6).
 3. Črep okrajový s vytiahnutým, zaobleným ústím. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 1,2 cm, š. 2,9 cm, hr. 0,7 cm (tab. IV: 7).
 4. Črep okrajový s vytiahnutým, kuželovite zrezaným ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 0,6 cm, š. 2,1 cm, hr. 0,8 cm (tab. IV: 8).
 5. Črep okrajový s vytiahnutým, hraneným ústím. Farba čierna. Rozmery: v. 2,2 cm, š. 3,3 cm, hr. 0,7 cm (tab. IV: 11).

6. Črep z tela zdobený v podhrdlí zväzkom obvodových rýh a pásmi hrebeňových vpichov po tele. Farba čierna/hnedá⁵. Rozmery: v. 7,7 cm, š. 5,9 cm, hr. 0,8 cm (tab. IV: 3).
7. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 5,7 cm, š. 6,6 cm, hr. 0,8 cm (tab. IV: 4).
8. Črep z podhrdlia nádoby zdobený zväzkom obvodových rýh. Črep je vtlačený do fragmentu mazanice. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 4,1 cm, š. 4,8 cm, hr. 0,8 cm, hr. mazanice 1,2–2,3 cm (tab. IV: 5).⁶
9. Črep z tela zdobený zväzkom obvodových rýh a viacnásobnou vlnkou pod ním. Farba čierna. Na vnútornej strane vodorovne odsadenie nedokonale zarovnannej steny. Farba hnedá. Rozmery: v. 8,1 cm, š. 11,5 cm, hr. 0,8 cm, ø max. výdute 21 cm (tab. IV: 10).
10. Črep z tela nádoby zdobený zväzkom rytých vlnoviek. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,8 cm, š. 3,7 cm, hr. 1,3 cm (tab. IV: 9).
11. Ploché dno nádoby prechádzajúce v tupom uhle v telo. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 2,5 cm, š. 6,2 cm, hr. 1,1 cm, ø dna 11 cm (tab. IV: 1).

Objekt 4/82. Zistený len výraznou kumuláciou zeminy čiernohnedej farby, obsahujúcej popol a črepový materiál, zosunutej z okraja štrkovej jamy. Podľa množstva a rozptylu tmavej zeminy mohlo ísť o väčší objekt, resp. viac blízko seba situovaných objektov.

Nálezy

1. Črep okrajový s vytiahnutým zaobleným ústím. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 1,7 cm, š. 3,9 cm, hr. 0,8 cm (tab. V: 1).
2. Črep okrajový s vzťahnutým zaobleným ústím. Farba svetlohnedá/čierna. Rozmery: v. 1,9 cm, š. 3,3 cm, hr. 1,0 cm (tab. V: 4).
3. Črep okrajový s lievikovite vytiahnutým zaobleným ústím. Farba čierna. Rozmery: v. 3,8 cm, š. 8,3 cm, hr. 1,0 cm (tab. V: 8).
4. Črep z hornej časti nádoby zdobený zväzkami obvodových rýh. Farba čierna. Rozmery: v. 8,4 cm, š. 7,5 cm, hr. 0,8 cm (tab. V: 3).

5. Črep z tela nádoby zdobený jednoduchými obvodovými rytými vlnkami. Farba hnedá. Rozmery: v. 5,9 cm, š. 6,6 cm, hr. 1,0 cm (tab. V: 5).
6. Črep z hornej časti nádoby zdobený jednoduchými obvodovými rytými vlnkami. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 11,1 cm, š. 11,2 cm, hr. 0,8 cm (tab. V: 6).
7. Črep z tela zdobený obvodovým ryhovaním. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 5,1 cm, š. 4,87 cm, hr. 0,5 cm (tab. V: 7).
8. Črep z tela zdobený obvodovým ryhovaním a šikmo kladenými ryhami. Farba hnedá. Rozmery: v. 5,6 cm, š. 4,0 cm, hr. 0,9 cm (tab. V: 9).
9. Dno nádoby prepojené v tupom uhle s telom, v strede umiestnený kruhový konvexný odtlačok podložky. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,3 cm, š. 16,2 cm, hr. 1,1 cm, ø dna 14 cm, ø odtlačku 0,8 cm (tab. V: 1).

Objekt 5/83 (tab. VI). Jama oválneho pôdorysu, s takmer kolmo klesajúcimi stenami, nerovným dnom, v západnej časti cca 10 cm hlbokým oválnym prehĺbením; severovýchodná časť zničená vodovodným potrubím. Rozmery: 180 x 124 cm, hĺ. 48 cm.

Nálezy

1. Črep zo spodnej časti hlinenej pokrievky so zaobleným okrajom, hrubo opracovaný. Farba tehlová. Rozmery: v. 6,6 cm, š. 11,2 cm, hr. 2,0 cm (tab. VI: 1).

Objekt 6/83 (tab. VI). Jama oválneho tvaru so stenami klesajúcimi na južnej strane kolmo a na severe v stupňovité šikmé dno, v strede s plytkou kruhovitou prehĺbeninou so šikmým dnom. Južne od objektu sa zistila kolová jama s kolmými stenami a rovným dnom. Rozmery: 100 x 74 cm, hĺ. 30 cm; KJ ø 34 cm, hĺ. 20 cm.

Nálezy

1. Črep okrajový s vytiahnutým zúženým ústím. Farba čierna. Rozmery: v. 2,3 cm, š. 3,3 cm, hr. 1,1 cm (tab. VI: 2).
2. Črep okrajový s vodorovne vytiahnutým za-

⁶ Črepy č. 7 a 8 pravdepodobne pochádzajú z tej istej nádoby.

obleným ústím, zdobený zväzkom rytých vlnoviek. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,7 cm, š. 6,1 cm, hr. 0,9 cm (tab. VI: 3).

Objekt 7/83 (tab. VII). Jama nepravidelného oválneho tvaru s lalokovými rozšíreniami do strán, šikmo klesajúcimi stenami v stupňovité dno, pri južnej stene sa nachádzala plytká kruhovitá prehĺbenina. Rozmery: 90 x 68 cm, hĺ. 30 cm.

Nálezy

1. Dno nádoby neodsadené. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,3 cm, š. 11,1 cm, hr. 1,2 cm, \varnothing dna 8,7 cm (tab. VII: 1).

Objekt 8/83 (tab. VII). Jama oválneho tvaru so šikmo sa zužujúcimi stenami so stupňovite vyhlbeným dnom, v strede rovným. Rozmery: 98 x 80 cm, hĺ. 26 cm.

Nálezy

1. Črep okrajový s rovným ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 1,6 cm, š. 3,5 cm, hr. 1,0 cm (tab. VII: 2).
2. Črep okrajový s vytiahnutým zaobleným ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 1,5 cm, š. 2,8 cm, hr. 0,8 cm (tab. VII: 3).
3. Črep okrajový s vytiahnutým zúženým zaobleným ústím. Farba čierna. Rozmery: v. 2,3 cm, š. 4,8 cm, hr. 1,1 cm (tab. VII: 5).
4. Črep z tela zdobený dvojistou rytou vlnovkou. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,6 cm, š. 3,4 cm, hr. 0,7 cm (tab. VII: 4).

Objekt 9/83 (tab. VII). Jama oválneho pôdorysu s nedochovanou severozápadnou časťou so šikmo klesajúcimi stenami. V juhovýchodnom nároží oblúkovité zahĺbenie kotlovitej profilácie. Rozmery: 90 x 130 cm, hĺ. 32 cm.

Nálezy

1. Črep z tela zdobený zväzkom vodorovných rytých vlnoviek. Farba čierna. Rozmery: v. 4,5 cm, š. 4,6 cm, hr. 0,9 cm (tab. VII: 6).

Objekt 10/83 (tab. VII). Jama oválneho pôdorysu so zaoblenými nárožiami, steny kolmo klesajúce k rovnému dnu. Dno rovné, v juhovýchodnom nároží zahĺbenie, pravdepodobne kolová jama. Rozmery: 126 x 74 cm, hĺ. 20 cm.

Nálezy

1. Črep z tela zdobený obvodovým zväzkom rýh. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,4 cm, š. 5,2 cm, hr. 0,8 cm (tab. VII: 7).

Objekt 11/83 (tab. VIII). Plytká jama nepravidelného oválneho pôdorysu s výrazným výčnelkom na juhovýchode, so stenami plynule prechádzajúcimi v oblúkovité dno. V strede pri východnej stene umiestnená kolová jamka. Rozmery: 404 x 330 cm, hĺ. 32 cm.

Nálezy

1. Črep okrajový s výrazne vytiahnutým zaobleným ústím s náznakom hranenia. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 2,6 cm, š. 7,2 cm, hr. 1,2 cm (tab. VIII: 6).
2. Črep okrajový s vodorovne vytiahnutým zaobleným ústím. Farba čierna. Rozmery: v. 4,0 cm, š. 6,7 cm, hr. 0,9 cm (tab. VIII: 7).
3. Črep okrajový z hlinenej zvoncovitej pokrievky so zaobleným ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 8,8 cm, š. 6,7 cm, hr. 1,6 cm (tab. VIII: 8).
4. Črep okrajový so zaobleným ústím. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 1,8 cm, š. 3,1 cm, hr. 1,1 cm (tab. VIII: 9).
5. Črep okrajový s vytiahnutým zaobleným ústím. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 1,6 cm, š. 3,0 cm, hr. 0,7 cm (tab. VIII: 10).
6. Črep z tela nádoby zdobený nerytmicky vrytými vlnovkami. Farba hnedá. Rozmery: v. 7,2 cm, š. 8,5 cm, hr. 1,1 cm (tab. VIII: 3).
7. Črep z tela nádoby zdobený rytými vodorovnými pásmi a vlnovkou. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,9 cm, š. 3,9 cm, hr. 0,7 cm (tab. VIII: 5).
8. Črep z tela zdobený obvodovým ryhovaním. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,5 cm, š. 4,4 cm, hr. 0,7 cm (tab. VIII: 11).
9. Črep z tela zdobený zväzkom rytých vlnoviek. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,3 cm, š. 3,6 cm, hr. 1,0 cm (tab. VIII: 12).
10. Črep z tela zdobený rytými plytkými širokými vlnovkami. Farba svetlohnedá/čierna. Rozmery: v. 4,3 cm, š. 4,6 cm, hr. 0,9 cm (tab. VIII: 13).
11. Črep z neodsadeného dna nádoby. Farba hnedá. Rozmery: v. 5,4 cm, š. 6,6 cm, hr. 0,9 cm (tab. VIII: 1).

12. Črep z neodsadeného dna nádoby. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,8 cm, š. 6,5 cm, hr. 2,1 cm (tab. VIII: 2).
13. Črep zo spodnej časti nádoby s náznakom oblúkovitého odsadenia. Farba tehlová. Rozmery: v. 9,8 cm, š. 14,1 cm, hr. steny 1,6 cm, hr. dna 2,1 cm (tab. VIII: 4).

Objekt 12/83 (tab. IX). Kotlovitá jama oválneho pôdorysu so zaoblenými stenami rozširujúcimi sa do profilu a zaobleným dnom. Rozmery: 88 x 70 cm, hĺ. 50 cm.

Nálezy dva amorfné kúsky mazanice.

Objekt 14/84 (tab. IX). Žľabový objekt poloblúkového tvaru s vnútornou plochou na východnej strane, so šikmo klesajúcimi stenami k rôzne tvarovanému dnu. Stredná časť rozšírená viacerými oblúkovitými, resp. lalokovitými výstupkami, vytvárajúcimi na viacerých miestach stupňovitú profiláciu; nie je možné identifikovať, v ktorom prípade išlo o intencionálne rozšírenia alebo výsledok postupného zosúvania okrajov. Na viacerých miestach sa pri vnútorných stenách nachádzali kolové jamky, z toho jedna na severnom okraji, štyri v strede a šesť v južnej časti, z nich dve vrezané do východného kraja objektu. V priestore medzi uvedenou skupinou kolových jamiek sa nachádzalo ohnisko kruhového pôdorysu s \varnothing 80 cm, zapustené do cca 15–20 cm a vyplnené čiernym popolom, s okrajom do červena prepáleným. Do čierne bola sfarbená aj stena nad ohniskom. Tesne pri severnom okraji ohniska sa našla rozpadnutá a čiastočne strávená lebka tura⁷. Ďalšie do čierne prepálené amorfné ohraničené plochy sa našli severne od ohniska, z toho dve pri západnej stene a jedna pri východnej. V severnej časti bola zistená kumulácia lokálnych spálených sivých vrstvičiek nepravidelného kruhového resp. oválneho tvaru \varnothing 10–30 cm, hrubých 1–3 cm. Obidva ukončenia objektu boli zničené ryhou pre vodovodné potrubie. Koniec južného ukončenia objektu sa zachoval na opačnej strane ryhy. Rozmery: dĺžka 1 600 cm, max. š. 120 cm, max. hr. 40 cm. Ohnisko: \varnothing 80 cm, hĺ. 5–10 cm.

Vo vzdialenosti cca 180 cm od južného okraja sondy sa po začistení vyrysovali štyri tmavé rovnobežné pásiky, vychádzajúce od okraja objektu a šikmo pod cca 45° uhlom smerujúce na západ. Hrúbka pásikov nepresahovala 40 cm. Ich dĺžky od najjužnejšieho dosahovali 60, 78, 104 a 126 cm. Posledné dva boli priečne prepojené, pričom najsevernejší a zároveň najdlhší bol ukončený oválnym rozšírením.

Nálezy

1. Okrajová časť hlineného zvona na pečenie so zaobleným ústím, vyhotovená z nahrubo vypracovanej hmoty s prímiesou drobných kamienkov. Povrch vonkajšej strany nedôsledne modelovaný, vnútorná strana pravdepodobne vytvarovaná otláčením podložky. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 18,9 cm, š. 11,5 cm, max. hr. 3,9 cm, pri okraji 1,4 cm (tab. X: 1).
2. Črep okrajový s vytiahnutým kužeľovite zrezaným ústím zdobený šikmým presekávaním. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,2 cm, š. 3,4 cm, hr. 1,2 cm (tab. X: 3).
3. Črep z hornej časti nádoby s vodorovne vytiahnutým, náznakovo hraneným ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 7,4 cm, š. 9,9 cm, hr. 1,0 cm (tab. XI: 1).
4. Črep okrajový s vytiahnutým plynulo zosilneným zaobleným ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,7 cm, š. 4,0 cm, hr. 0,8 cm (tab. XI: 6).
5. Črep okrajový s vytiahnutým z vonkajšej strany hraneným ústím. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,0 cm, š. 4,6 cm, hr. 1,0 cm (tab. XI: 7).
6. Črep okrajový s vytiahnutým zaobleným ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,4 cm, š. 11,3 cm, hr. 0,9 cm, \varnothing 23 cm (tab. XII: 1).
7. Črep okrajový s vytiahnutým hraneným a zúženým ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,0 cm, š. 4,3 cm, hr. 1,3 cm (tab. XII: 6).
8. Črep okrajový s vytiahnutým kužeľovite zrezaným šikmo presekávaným ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 2,8 cm, š. 3,8 cm, hr. 0,8 cm (tab. XII: 9).
9. Črep okrajový s vytiahnutým náznakovo

⁷ Za analýzu osteologického materiálu ďakujem A. Šefčákovej. Pozri článok bádatelky v tomto čísle ročenky Archeológia.

- hraneným ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 2,1 cm, š. 2,8 cm, hr. 0,8 cm (tab. XIII: 7).
10. Črep z tela nádoby zdobený ryhovaním. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 7,5 cm, š. 7,6 cm, hr. 1,1 cm (tab. IX: 4).
 11. Črep z tela nádoby zdobený dvoma pásmi viacnásobnej vlnovky. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 7,5 cm, š. 8,6 cm, hr. 1,0 cm (tab. IX: 5).
 12. Črep z tela nádoby zdobený dvoma pásmi obvodových zväzkov rýh. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 9,2 cm, š. 9,3 cm, hr. 1,3 cm (tab. X: 2).
 13. Črep z tela nádoby zdobený oblúkovitým ryhovaním. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 5,8 cm, š. 5,3 cm, hr. 1,1 cm (tab. X: 4).
 14. Črep z tela nádoby zdobený pásmi obvodových rýh. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 6,2 cm, š. 6,9 cm, hr. 0,8 cm (tab. X: 7).
 15. Črep z tela nádoby zdobený krátkymi vtlačanými zásekmi. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,2 cm, š. 5,0 cm, hr. 1,3 cm (tab. X: 6).
 16. Črep z tela nádoby zdobený štvornásobnou rytou vlnovkou. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 4,1 cm, š. 5,2 cm, hr. 0,9 cm (tab. X: 8).
 17. Črep z tela nádoby zdobený obvodovou rytou vlnovkou a vodorovne kladeným pásom vtlačaných zásekov. Farba čierna. Rozmery: v. 7,7 cm, š. 4,0 cm, hr. 1,5 cm (tab. X: 10).
 18. Črep z tela nádoby zdobený jednoduchou rytou vlnovkou. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 4,5 cm, š. 5,6 cm, hr. 1,2 cm (tab. X: 11).
 19. Črep z tela nádoby zdobený dvojnásobnou rytou obvodovou vlnovkou. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 6,1 cm, š. 7,3 cm, hr. 0,8 cm (tab. XI: 2).
 20. Črep z tela nádoby zdobený jednoduchými rytými vlnovkami. Farba hnedá. Rozmery: v. 6,1 cm, š. 6,2 cm, hr. 1,0 cm (tab. XI: 3).
 21. Črep z tela nádoby zdobený zväzkom rytých vlnoviek a obvodovou ryhou. Farba čierna/hnedá. Rozmery: v. 4,6 cm, š. 3,8 cm, hr. 0,8 cm (tab. XI: 4).
 22. Črep z tela nádoby zdobený zväzkom rytých obvodových vlnoviek. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,3 cm, š. 5,8 cm, hr. 0,7 cm (tab. XI: 5).
 23. Črep z tela nádoby zdobený zväzkom rytých vlnoviek. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 2,7 cm, š. 5,6 cm, hr. 0,9 cm (tab. XI: 8).
 24. Črep z tela nádoby zdobený rytou viacnásobnou vlnovkou. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,0 cm, š. 3,9 cm, hr. 1,0 cm (tab. XI: 9).
 25. Črep z tela nádoby zdobený dvoma pásmi rytých vlnoviek a dvojitou obvodovou ryhou. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,7 cm, š. 5,0 cm, hr. 1,0 cm (tab. XI: 10).
 26. Črep z tela nádoby zdobený dvoma zväzkami obvodových rýh. Farba hnedá. Rozmery: v. 9,6 cm, š. 7,0 cm, hr. 1,5 cm (tab. XI: 11).
 27. Črep z tela nádoby zdobený trojitým obvodovým ryhovaním. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 5,0 cm, š. 8,0 cm, hr. 0,9 cm (tab. XI: 12).
 28. Črep z tela nádoby zdobený rytými obvodovými vlnovkami. Farba hnedá. Rozmery: v. 6,7 cm, š. 6,6 cm, hr. 1,2 cm (tab. XII: 2).
 29. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním. Farba hnedá. Rozmery: v. 5,8 cm, š. 5,7 cm, hr. 1,0 cm (tab. XII: 3).
 30. Črep z tela nádoby zdobený dvojitou obvodovou ryhou. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,0 cm, š. 5,7 cm, hr. 1,0 cm (tab. XII: 4).
 31. Črep z tela nádoby zdobený zdvojenými rytými vlnovkami. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 7,3 cm, š. 5,9 cm, hr. 1,1 cm (tab. XII: 5).
 32. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním a rytými vlnovkami. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,5 cm, š. 4,2 cm, hr. 0,8 cm (tab. XII: 7).
 33. Črep z tela nádoby zdobený dvojitou rytou vlnovkou. Farba čierna. Rozmery: v. 4,8 cm, š. 4,6 cm, hr. 0,8 cm (tab. XII: 8).
 34. Črep z tela nádoby zdobený rytými obvodovými vlnovkami. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,8 cm, š. 5,8 cm, hr. 0,8 cm (tab. XII: 10).
 35. Črep z tela nádoby zdobený zväzkom rytých oblúkov. Farba hnedočierna. Rozmery: v. 2,9 cm, š. 3,4 cm, hr. 0,8 cm (tab. XII: 11).
 36. Črep z tela nádoby zdobený obvodovým ryhovaním. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 4,4 cm, š. 4,1 cm, hr. 1,1 cm (tab. XII: 12).
 37. Črep z tela nádoby zdobený zväzkom rytých oblúkov a krátkymi šikmými zárezmi. Farba hnedá. Rozmery: v. 5,7 cm, š. 8,2 cm, hr. 1,4 cm (tab. XIII: 1).

38. Črep z tela nádoby zdobený zväzkami rytých vlnoviek. Farba hnedá. Rozmery: v. 5,4 cm, š. 3,6 cm, hr. 1,0 cm (tab. XIII: 2).
39. Črep z tela nádoby zdobený viacnásobnou obvodovou ryhou. Farba čierna. Rozmery: v. 4,1 cm, š. 3,3 cm, hr. 0,8 cm (tab. XIII: 3).
40. Črep z tela nádoby zdobený zväzkami trojnásobného ryhovania. Farba sivá. Rozmery: v. 4,2 cm, š. 3,0 cm, hr. 0,8 cm (tab. XIII: 4).
41. Črep z tela nádoby zdobený plytkou dvojnásobnou vlnovkou. Farba čierna. Rozmery: v. 4,7 cm, š. 4,3 cm, hr. 0,7 cm (tab. XIII: 5).
42. Črep z tela nádoby zdobený viacnásobnou rytou vlnovkou. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 5,3 cm, š. 5,5 cm, hr. 1,5 cm (tab. XIII: 6).
43. Črep z tela nádoby zdobený viacnásobnou rytou vlnovkou. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,1 cm, š. 3,9 cm, hr. 0,8 cm (tab. XIII: 8).
44. Črep z tela nádoby zdobený zdvojenými rytými oblúkmi. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,2 cm, š. 6,0 cm, hr. 1,0 cm (tab. XIII: 10).
45. Črep z tela nádoby zdobený zväzkom rýh. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,5 cm, š. 3,5 cm, hr. 0,8 cm (tab. XIII: 11).
46. Črep z neodsadeného dna nádoby. Farba hnedá/čierna. Rozmery: v. 3,9 cm, š. 6,9 cm, hr. 1,1 cm (tab. IX: 1).
47. Črep z neodsadeného dna nádoby. Farba hnedá/čierna. Rozmery: v. 2,1 cm, š. 5,8 cm, hr. 0,9 cm (tab. IX: 2).
48. Črep z neodsadeného dna nádoby. Farba sivočierna. Rozmery: v. 3,4 cm, š. 6,3 cm, hr. 0,9 cm (tab. IX: 3).
49. Črep z neodsadeného dna nádoby. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 5,0 cm, š. 5,9 cm, hr. 1,6 cm (tab. X: 5).
50. Črep z neodsadeného dna nádoby. Farba čierna. Rozmery: v. 3,2 cm, š. 5,5 cm, hr. 1,2 cm (tab. X: 9).
51. Črep z neodsadeného dna nádoby. Farba svetlohnedá/čierna. Rozmery: v. 3,7 cm, š. 5,5 cm, hr. 1,2 cm (tab. XIII: 11).
52. Fragment štvorhranného pozdĺžneho brúsneho kameňa zo zbridlíchniteľného pieskovca⁸. Rozmery: 3,6 x 3,8 x 1,7 cm (tab. XIII: 12).
- Objekt 15/84** (tab. XIV). Objekt pôdorysne pozostávajúci z troch segmentov, oddelených priečkami. Juhovýchodná časť má oválny tvar. V jej severovýchodnom oblúkovitom ukončení sa nachádzala malá kupolovitá piecka, identifikovaná cca 2–3 cm hrubým červeným sfarbením stien a popolovitou výplňou. Predpecná jama oblúkovitého pôdorysu, priliehajúca k zariadeniu z juhovýchodu, bola o cca 10 cm hlbšia. Stena oproti peci pozvoľne klesala k spodnej hrane pece. Zo severozápadu vybiehal z predpecnej jamy lalokovitý výbežok. Druhá, stredná časť objektu, hlboká 20 cm, bola na severe prepojená s predpecnou jamou úzkym koridorom, oddelená priečkou z intaktnej zeminy. Severozápadný segment tvorila kotlovitá jama obdĺžnikového tvaru so zaoblenými stenami. Rozmery: 290 x 160 cm, hl. 60 cm.
- Nálezy
1. Črep okrajový so zaobleným vyťahnutým ústím. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,5 cm, š. 5,2 cm, hr. 0,9 cm (tab. XIV: 5).
 2. Črep okrajový so strechovite hraneným vyťahnutým ústím. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 2,9 cm, š. 6,4 cm, hr. 6,4 cm (tab. XIV: 7).
 3. Črep okrajový so zaobleným vyťahnutým ústím. Farba čierna. Rozmery: v. 2,6 cm, š. 7,7 cm, hr. 0,8 cm (tab. XIV: 11).
 4. Črep z tela zdobený rytými zväzkami vlnoviek a vodorovných rýh. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 11,6 cm, š. 7,6 cm, hr. 1,1 cm (tab. XIV: 1).
 5. Črep z tela zdobený rytou vysokou trojnásobnou vlnovkou. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,5 cm, š. 5,5 cm, hr. 0,9 cm (tab. XIV: 2).
 6. Črep z tela zdobený zväzkom šiestich rytých obvodových pásov. Farba hnedá. Rozmery: v. 4,9 cm, š. 4,2 cm, hr. 0,9 cm (tab. XIV: 3).
 7. Črep z tela zdobený vodorovným ryhovaním. Farba čierna. Rozmery: v. 3,4 cm, š. 4,5 cm, hr. 0,9 cm (tab. XIV: 4).
 8. Črep z tela zdobený rytou vlnovkou. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,6 cm, š. 4,6 cm, hr. 1,1 cm (tab. XIV: 9).

⁸ Za určenie ďakujem B. Volekovej zo SNM – Prírodovedného múzea.

9. Črep z tela zdobený zväzkami obvodových rýh. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 4,8 cm, š. 6,2 cm, hr. 0,7 cm (tab. XIV: 10).
10. Črep z neodsadeného rovného dna. Na spodnej strane dna odtlačky po organickej hmote z podložky. Farba sivá. Rozmery: v. 7,1 cm, š. 7,2 cm, hr. 0,8 cm (tab. XIV: 6).
11. Črep z neodsadeného rovného dna. Farba čierna. Rozmery: v. 3,9 cm, š. 5,7 cm, hr. 0,8 cm (tab. XIV: 8).
12. Hrot železného nožička s klinovitým prierezom. Rozmery: dl. 7,1 cm, max. š. 1,5 cm, max. hr. 0,4 cm (tab. XIV: 12).

Objekt 16/84. Identifikovaný kumuláciou črepov a zvieracích kostí rozptýlených v spodnej časti ornice, ležiacej 20–30 cm nad podložíom a zahĺbeným kruhovým ohniskom. Tmavá vrstva siahala aj pod severný profil. Rozmery: \varnothing ohniska 56 cm, hĺbka cca 5 cm.

Nálezy

1. Črep okrajový s vyťahnutým náznakovo hraneným ústím. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 1,9 cm, š. 4,7 cm, hr. 0,6 cm (tab. XV: 4).
2. Črep okrajový so strechovite hraneným ústím. Farba čierna. Rozmery: v. 2,2 cm, š. 3,2 cm, hr. 0,8 cm (tab. XV: 8).
3. Črep okrajový s vyťahnutým zaobleným ústím. Farba čierna. Rozmery: v. 1,6 cm, š. 3,2 cm, hr. 0,9 cm (tab. XV: 11).
4. Črep okrajový s vyťahnutým zaobleným ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 1,5 cm, š. 3,9 cm, hr. 0,9 cm (tab. XV: 13).
5. Črep okrajový s vyťahnutým hraneným ústím. Farba hnedá. Rozmery: v. 1,8 cm, š. 3,6 cm, hr. 1,1 cm (tab. XV: 15).
6. Črep okrajový s vyťahnutým prežliabnutým ústím. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 1,3 cm, š. 4,9 cm, hr. 0,8 cm (tab. XV: 19).
7. Črep okrajový s vyťahnutým zaobleným ústím, zdobený zväzkom rytých vlnoviek. Farba čierna. Rozmery: v. 4,6 cm, š. 6,5 cm, hr. 1,2 cm (tab. XV: 21).
8. Črep okrajový s vyťahnutým zaobleným ústím. Farba hnedočierna. Rozmery: v. 1,9 cm, š. 3,3 cm, hr. 1,5 cm (tab. XV: 22).
9. Črep z tela zdobený obvodovým ryhovaním a vodorovnou líniou krátkych hrebeňových vpichov. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 6,3 cm, š. 6,9 cm, hr. 0,9 cm (tab. XV: 2).
10. Črep z tela zdobený obvodovým ryhovaním. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,4 cm, š. 2,6 cm, hr. 0,9 cm (tab. XV: 3).
11. Črep z tela zdobený obvodovou ryhou a rytou vlnovkou. Farba čierna. Rozmery: v. 2,9 cm, š. 4,7 cm, hr. 0,9 cm (tab. XV: 5).
12. Črep z tela zdobený vodorovnou ryhou. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,2 cm, š. 3,8 cm, hr. 1,1 cm (tab. XV: 7).
13. Črep z tela zdobený rytými vlnovkami. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 7,5 cm, š. 10,1 cm, hr. 1,3 cm (tab. XV: 9).
14. Črep z tela zdobený vodorovným ryhovaním. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,2 cm, š. 3,0 cm, hr. 0,8 cm (tab. XV: 10).
15. Črep z tela zdobený rytým zväzkom vlnoviek medzi vodorovnými rytými pásmi. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 4,0 cm, š. 3,5 cm, hr. 1,0 cm (tab. XV: 12).
16. Črep z tela zdobený zväzkami ostro lomených vodorovných vlnoviek. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 5,2 cm, š. 6,3 cm, hr. 0,9 cm (tab. XV: 14).
17. Črep z tela zdobený vodorovným ryhovaním. Farba hnedá. Rozmery: v. 3,1 cm, š. 2,8 cm, hr. 0,9 cm (tab. XV: 16).
18. Črep z tela zdobený ryhovaním. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,3 cm, š. 2,9 cm, hr. 0,8 cm (tab. XV: 17).
19. Črep z tela zdobený zväzkom obvodových rytých vlnoviek. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 2,9 cm, š. 3,3 cm, hr. 0,7 cm (tab. XV: 18).
20. Črep z tela zdobený zväzkom obvodových rytých vlnoviek. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,6 cm, š. 4,8 cm, hr. 0,6 cm (tab. XV: 20).
21. Črep z tela zdobený zväzkom vodorovných rýh. Farba čierna. Rozmery: v. 4,1 cm, š. 3,9 cm, hr. 0,8 cm (tab. XV: 23).
22. Črep z tela zdobený viacnásobnou rytou vlnovkou. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 2,9 cm, š. 4,6 cm, hr. 0,9 cm (tab. XV: 24).
23. Črep z neodsadeného dna. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 4,1 cm, š. 5,0 cm, hr. 1,2 cm (tab. XV: 1).

24. Črep z neosadeného dna. Farba svetlohnedá. Rozmery: v. 3,8 cm, š. 5,6 cm, hr. 1,3 cm (tab. XV: 6).
25. Nožik železný s jednostranne odsadeným trňom rukováti, hrot ulomený. Rozmery: dl. 5,4 cm, max. š. 1,2 cm, max. hr. 0,3 cm (tab. XV: 25).

Objekt 17/84 (vyznačený len na celkovom pláne; obr. 2). Izolovaná kolová (?) jama nepravidelného kruhového tvaru, lavórovite zahĺbená do podložia. Rozmery: \varnothing 80 cm, hl. 50 cm.

Nálezy: malé množstvo atypických črepov.

Nálezy z vrstiev

Z výskumu pochádzajú aj početné keramické nálezy z vrstiev, ktoré nebolo možné priradiť ku konkrétnemu objektu. Išlo o črepy tvarom, materiálom a aplikovanou výzdobou analogické s materiálom z výplne objektov. Výnimku tvoria tri okrajové fragmenty so zriedkavou profiláciou a výzdobou, pochádzajúcich z jednej nádobu.

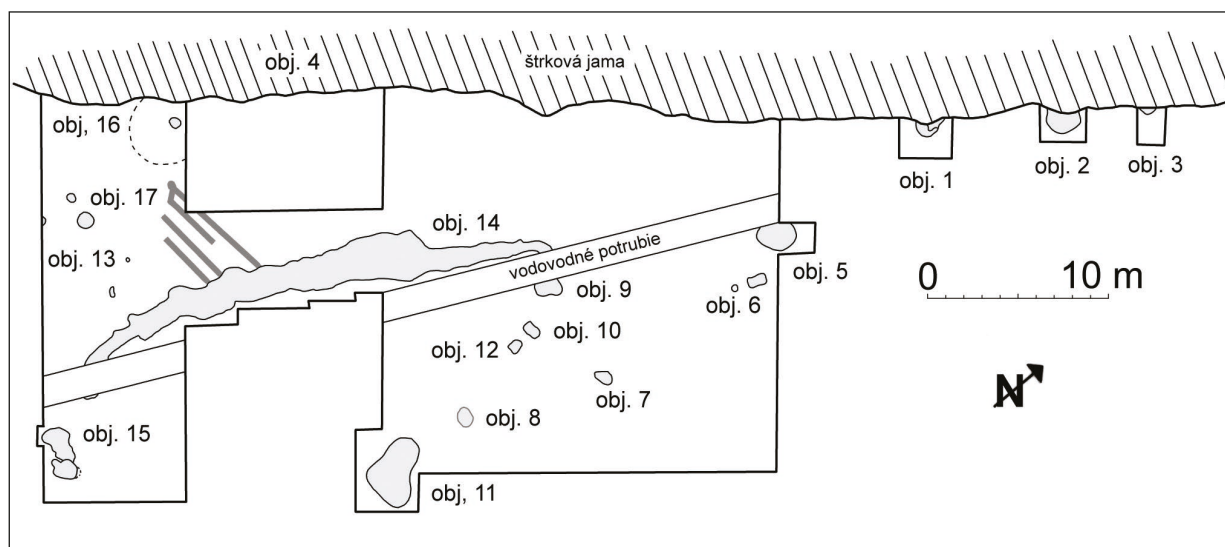
Patria k nádobe hnedej farby s vyťahnutým okrajom s obojstranne rozšírenými hranami. Rovná ústie okraja je zdobené presekávanou mriežkou. Rozmery: v. 3,2 cm, š. 13,1 cm, hr. 0,8 cm, š. hrany 1,4 cm, \varnothing ústia 58 cm (tab. XIII: 13).

Vyhodnotenie

Objekty

Počas výskumu bolo na odkrytej ploche identifikovaných 17 objektov (obr. 2), z toho existenciu dvoch (obj. 4/82 a obj. 16/84) možno predpokladať len vďaka kumulácii črepov a obj. 17/84 je doložený kolovou jamkou bez ďalších terénnych kontextov. Fyzicky bolo teda odkrytých 14 podzemných častí sídliskových objektov. Keďže nevieme, aká časť sídliska ostala nepreskúmaná, resp. bola už pred výskumom odbagrovaná, k urbanizmu osady sa nie je možné vysloviť. Priestorovo i funkčne dominantným objektom bol bez pochyb obj. 14/84. Kolové jamy boli zistené okrem samostatných kontextov na ploche iba v obj. 14/84. S výnimkou tohto objektu a obj. 15/84 (pyrotechnické zariadenie) neboli v ostatných objektoch zaregistrované stopy ohňa. Ostatné objekty mali nepravidelný oválny alebo približne lichobežníkový pôdorys. Pri obj. 6/83 možno pozorovať náznaky hranenia (tab. VI).

Väčšina objektov (1, 2, 4, 8, 10, 11) sa v kolmom reze javila ako lavórovite zahĺbeniny s plochým alebo výškovo stupňovitým dnom, zrejme však nemožno predpokladať úmyselné tvarovanie ich spodných častí. Hĺbka lavórovitých objektov od úrovne začistenia plochy sa pohybovala od 20 cm (obj. 2 a 10) po 48 cm (časť

Obr. 2. Most pri Bratislave. Plán výskumu.

Fig. 2. Most pri Bratislave. Plan of the excavations.

obj. 2). Ďalšie štyri objekty možno zaradiť medzi kotlovité jamy (obj. 3, 5, 7, 12) s hĺ. od 30 cm (obj. 7) do 48 cm (obj. 5).

U väčšiny objektov celková plocha na úrovni ich terénnej horizontálnej identifikácie neprekračovala 4 m², čo je podľa kritérií J. Dostála približná hranica medzi jamou a funkčným objektom (Dostál 1975, 87). Pri niektorých objektoch celková plocha nedosahovala ani 1 m² (objekty 6/83–8/83, 12/83). Veľkosťou sa odlišoval obj. 11/83, ktorého plochu možno odhadnúť na cca 8 m². K jeho funkcii sa nie je možné konkrétnejšie vyjadriť. Vyskytujú sa bežne na sídliskových lokalitách ako zásobné, hospodárske, resp. technické jamy rôzneho použitia (Camenzind 2011, 27, Abb. 13: 7; Dostál 1975, 87; Vignatiová 1992, 29, 30;) vrátane predpokladu, že môže ísť len o stopy po exploatacii hliny.

V južnom nároží skúmanej plochy sa nachádzala zahĺbená pec pozdĺžneho pôdorysu s hlinenou prepálenou kupolou v juhovýchodnej časti. Ďalšie dve predpecné jamy, slúžiace ako manipulačné priestory, boli k vlastnej peci pripojené zo severnej strany. Väčšina pecí, odkrytých na včasnostredovekých sídliskách býva súčasťou obytného alebo hospodárskeho objektu, nechýbajú však ani solitérne zariadenia tohto druhu (Ruttkay 1990; 1997). Stopy po krycej strešnej konštrukcii sa nezistili. Zariadenie mohlo slúžiť napr. na tepelnú prípravu potravy (Dostál 1975, 84; Hanuliak/Kuzma 2015, 57; Hanuliak/Kuzma/Šalkovský 1993, 48–50) súvisiacej s konkrétnou funkciou lokality.

Objektu 14/84 už boli venované samostatné články (Turčan 2001a; 2001b), tu sa preto obmedzíme len na interpretačné výsledky. V severokarpatskom priestore nemá objekt dosiaľ analógiu. Na niektorých sídliskách síce nachádzame žlabové útvary, ide však o súčasť iných, zväčša obytných stavieb, resp. ich technické alebo odvodňovacie súčasti, datované až do veľkomoravského obdobia (Ruttkay 1993). Bližšiu analógiu však možno nájsť na moravských a českých lokalitách. Je to predovšetkým objekt na okraji pohrebiska v Uherskom Hradišti-Sadech,

pol. Horní Kotvice. Objekt mal podobu 940 cm dlhého oblúkovitého zahĺbenia, široké cca 150 cm so štyrmi symetricky rozmiestnenými kolovými jamami. Výplň tvorila popolovitá hlina. Jediným osteologickým nálezom tu bola čelná kosť tura. Objekt je interpretovaný ako kultový, datovaný od druhej polovice 8. storočia až do počiatku storočia nasledujúceho (Marešová 1983, 5, 6). Zahĺbenie prstencovitého pôdorysu s priemerom cca 15 m bolo preskúmané aj pri západnej bráne Mikulčíc (Klanica 1997, 103, 104) a iný dlhý 130 a až štyri metre široký objekt v Starej Kouřimi (Šolle 1966, 136–174). Žlabovito zahĺbený prstenec dlhý 270 cm, datovaný na prelom 8/9. storočia bol preskúmaný aj v Hradsku u Mšena (Šolle 1977, 359; 1998, 66–68). Všetky tieto objekty sú interpretované ako svätyne pôvodného slovanského náboženstva.

K takejto interpretácii sa v Moste pri Bratislave prihovárajú aj viaceré pôdorysné a konštrukčné detaily. Sú to kolové jamy, tvoriace párové zoskupenia, lemujúce okraje objektu. Štyri jamy v južnej časti možno interpretovať ako nosné stĺpy ľahkého prístrešku, chrániaceho excentricke umiestnené väčšie ohnisko. Ostatné jamy by mohli byť stopy po zapustených slovanských drevených idoloch, doložených u východných Slovanov (Lutovský 1996, 118, 119; Turčan 2001b, 151). S funkciou objektu evidentne súviseli aj ohniská, spájané v daných kontextoch s kultom Perúna, pričom ako palivo bol doložený prevažne dub (Sedov 1953, 101), identifikovaný aj v uhlíkoch z krytého ohniska v Moste pri Bratislave.⁹ Uvedené ohnisko, umiestnené v južnej časti, podľa do červena prepáleného okraja zrejme permanentnejšie používané, bolo na základe štvorice symetricky umiestnených kolových jam pravdepodobne kryté spomenutým ľahším prístreškom. Ostatné ohniská, doložené iba sivými, ohraničenými tvarmi, snáď slúžili len krátkodobu, resp. jednorazovo. Stavebnou súčasťou objektu bola s najväčšou pravdepodobnosťou aj konštrukcia, ktorej stopy boli zistené ako sivo sfarbené pásiky, vybiehajúce od západného okraja objektu v mieste s dominantným ohniskom (pokus o rekonštrukciu pozri obr. 3). Išlo zrejme o jej sklo-

⁹ Za analýzu uhlíkov ďakujem †E. Krippelovi.

Obr. 3. Most pri Bratislave. Rekonštrukcia kultového objektu. Archív SNM – AM.

Fig. 3. Most pri Bratislave. Reconstruction of a cult site. Archives SNM-AM.

penú deštrukciu. Ak by sme ich predĺžili v smere na objekt, tak sú v jednej línii so spomínanými kolovými jamami. Mohlo ísť teda o stĺpovú konštrukciu uvedenej krycej striešky. Podľa zachovaných stôp výška konštrukcie dosahovala minimálne 126 cm (ak pripočítame šírku objektu v konkrétnom mieste, vychádza to najmenej na 140 cm).

Nálezy

Dominantnou zložkou nálezového súboru z Mostu pri Bratislave je keramika nájdená len vo fragmentárnom stave. Z technologického hľadiska ju podľa zloženia hlineného cesta s drobnou prímiesou ostriva i remeselným spracovaním možno charakterizovať ako štandardnú pre podobný typ lokalít. Povrchov nádob bol hladný, u niektorých exemplárov menej dôkladne. Výnimocne sa dá na ústí nájsť drobné rovnobežné ryhovanie vzniknuté obtáčaním nádoby, resp. hladením stien (tab. V: 4; VIII: 7; XII: 6), najviditeľnejšie u exteriérovej strany okrajového fragmentu z obj. 14/84 (tab. XII: 1). U niektorých črepov možno konštatovať odlišné sfarbenie stien. V prípadoch, ak je čierny len povrch vnútornej strany (tab. III: 2; X: 11; XIII: 6) možno hovo-

riť o zadymení pri kontakte nádoby s priamym ohňom. Pri niektorých exemplároch prebieha hranica hnedej a čiernej farby pozdĺžne stredom lomu, čo je evidentne výsledok spôsobu vypalovania, pričom čierna vrstva je vždy na vnútornej strane (tab. IX: 1; X: 11; XIII: 6).

Nepodarilo sa síce získať ani jednu nádobu, rekonštruovateľnú v jej celom profile, podľa niektorých väčších okrajových častí však išlo zväčša o esovite tvarované hrnce (tab. II: 3; IV: 6; XI: 1). Horné časti nádob mali s výnimkou nižšie spracovaných zvonovitých pokrievok von vytiahnuté okraje a to buď lievikovite (tab. I: 3; II: 3; IV: 2; V: 8; XI: 1; XII: 1) alebo náznakovo (tab. IV: 6), resp. výraznejšie vodorovne sformované (tab. VI: 3; VIII: 7). Ústia nádob sú väčšinou zaoblené, rovnako hrubé ako hrdlo (tab. I: 3; III: 11; V: 2; VI: 3; VIII: 6, 7; XII: 1, 6), výnimocnejšie so zdurenou spodnou časťou (tab. II: 5; V: 4; VII: 5; XI: 6). Nechýbajú ani okraje náznakovo (tab. II: 7; IV: 6), resp. výraznejšie hranené (tab. III: 10; V: 8; X: 3; XI: 1), prípadne rozšírené v dolnej časti (tab. XI: 7) alebo obojstranne (tab. XIII: 13). Vnútorne strany okrajov boli výnimocne zdobené jednoduchou (tab. II: 5) alebo viacnásobnou (tab. III: 10) vl-

novkou. Tento motív býva pre vnútornú výzdobu okrajov zvolený najčastejšie (*Galúška 1987*, 79). Stretávame sa aj so šikmo presekávanými okrajmi (tab. X: 3; XII: 9). Istú úlohu pri tejto rozšírení výzdoby mohli zohrávať aj regionálne faktory, keďže napr. v Želovciach sú takto označené nádoby časté (*Čilinská 1973*), ale z Bratislavy-Devínskej Novej Vsi, odkiaľ inak pre výzdobu nádob v Moste pri Bratislave nachádzame množstvo paralel, uvádza J. Eisner pri takmer 300 hrncoch len tri vrúbkované okraje na tzv. potiskej keramike robenej v ruke (*Eisner 1952*, 261). Neobvyklý je mriežkovaný ornament vytvorený pásmi šikmo proti sebe kladených zárezov na okrajovej hrane nádoby (tab. XIII: 13) nájdených v troch zlomkoch na rôznych miestach vo vrstve. Okrajový črep s takouto výzdobou pochádza z horizontu 8. – prvej polovice 9. storočia z Blučiny pri Brne (*Staňa 1994*, 269, Abb. 4: 7). Na sever od Dunaja bol zistený aj na neskoroavarskom pohrebisku v Komárne (*Trugly 1996*, 136, 16 kúp: 5). Motív sa výnimočne vyskytuje aj na keramike zo súvekých sídlisk ležiacich južne od tejto rieky (*Fülöp 1977*, kúp 31; *Mesterházy 2017*, Abb. 5). Mriežkovým ornamentom zdobené ústie sa objavuje ojedinele hlboko na severe v českom Sliezku (*Kouřil 1994*, obr. 70: 5), na západe v Starej Kouřimi (*Šolle 1966*, 123, obr. 31: 2) a v precízne spracovanej forme aj z rakúskeho Pomoravia (*Tovornik 2002*, sl. 3: 6). Tento motív by si zaslúžil samostatnú pozornosť z hľadiska nálezových kontextov, datovania, funkčnosti i rozšírenia.

Výzdoba aplikovaná na nádobách je bez výnimky rytá. Prevládajú hrebeňovaním nanášané vlnovky a vodorovné pásy. Vlnovky sú buď vo forme jednoduchej (tab. tab. V: 6; VIII: 3; X: 11; XI: 3; XII: 5), väčšinou však viacnásobné (tab. I: 8; III: 1, 15; IV: 10; IX: 5; X: 8; XI: 11; XII: 8; XIII: 2, 6, 8; XIV: 1; XV: 20). Objavujú sa aj ostro lomené vlnovky, vytvárajúce efekt spojenej girlandy (tab. II: 4; V: 5; XIV: 10; XV: 14). Vlnovky boli nanášané buď v plynulých, nízkych roztiahnutých oblých (tab. III: 1, 16; IV: 10; V: 6; IX: 5; XIV: 1) alebo vysokých (tab. I: 7; VIII: 8; X: 11; XI: 11; XII: 2, 5, 10; XIII: 1) vrcholoch, zriedka sa objavujú aj ostro vyryté (tab. III: 9; XII: 7; XIII: 2). Vo výzdobnom spektre nájdeme ojedinele aj vlnovky ryté do podkladu prerušovane (tab. VIII: 3, 13) alebo prekrývajúce sa (tab. I: 8; III: 4; XIII:

10). Druhým frekventovaným výzdobným motívom sú ryté pásy (vzhľadom na fragmentárnosť keramiky nie je možné určiť, kedy ide o závitnicu a kedy o rovnobežné línie), nanesené viaczubým nástrojom (tab. I: 6; II: 3; III: 2, 3, 14, 16; IV: 4; V: 3, 7; VII: 7; VIII: 11; XI: 12; XIII: 3, XIV: 3; XV: 3, 10, XVI: 23). Obidva motívy bývajú často kombinované (tab. I: 7; III: 1, 9, 16; IV: 10; XII: 7; XIV: 1). Výzdobné motívy možno charakterizovať ako bežné prvky na ranostredovekej keramike (typológiu výzdoby pozri napr. *Tomčíková 1984*, 217–225; *Vlkolinská 1996*, Taf. VIII), známe aj z lokalít zo širšieho okolia Mosta pri Bratislave.

Vo výzdobnom spektre keramiky však nachádzame aj menej často sa vyskytujúce motívy. Z objektu 2/82 pochádzajú dva črepy zdobené zväzkami vodorovných rýh a krokvicami pod nimi (tab. II: 3; III: 12). Motív je známy zo sídlisk datovaných do 7.–8. storočia (*Čižmářová 2012*, 240, 259, obr. 9; *Unger 1981*, 58, obr. 3: 1). Ako všeobecne menej frekventovanú výzdobu registrujeme šikmo kladené vpichy hrebeňovitým nástrojom, kladené do jednoduchých (tab. XV: 2) alebo vetvičkovo usporiadaných (tab. IV: 3) obežných pásov. Táto výzdoba sa vyskytuje prevažne na keramike z 8. storočia (*Dostál 1985*, 24, obr. 6A, 8, 9, tab. 8: 3; *Eisner 1952*, obr. 14: 12; 18: 8; 36: 1; 97: 3; 100: 6; *Kraskovská 1972*, obr. 50: 5) s doznievaním v mladšom období (*Bialeková 1993*, 197, obr. 9: 5; *Hanuliak/Kuzma 2015*, 71, tab. VII: 3, XLIX: 12; *Mácelová 2013*, 48, obr. 41: 2, 42: 11). Nechýba v neďalekom Bernolákove a to na funerálnej (*Kraskovská 1962*, 451, tab. X: 14) ani sídliskovej (*Turčan 2017*, 150, obr. 4: 1, 5: 1, 6: 5) lokalite. K menej bežnej výzdobe patria aj krátke, vrážené záseky v pásoch, vyryté pravdepodobne prerušovanými ťahmi hrebeňovým nástrojom (tab. X: 10; XIII: 1).

K mimoriadne zriedkavej výzdobe možno zaradiť husto v radoch kladené mriežkovanie, vtlačané do steny nádoby razidlom (tab. X: 6). Črepy s identickou výzdobou stretávame v centrálnej časti Karpatskej kotliny na sídliskách z 8. – poč. 9. storočia (*Mesterházy 2017*, 85, Abb. 5; *Mesterházy/Horváth 1983*, 121, 122, kúp 5–7; *Odler/Zábojník 2011*, tab. XIII: SSL_51, SSL_57; *Ruttikay 2003*, 173, Abb. 26: 4; *Staňa 1994*, Abb. 4: 7; *Szőke 1980*, 185, Abb. 6).

Dná nádob boli na telo nasadzované buď neodsadene v ostrejšom (tab. V: 1; VII: 2; VIII: 1, 2; XIV: 8) resp. oblúkovitom uhle (tab. IX: 1; X: 7, 9), v iných prípadoch odsadene (tab. II: 2; IV: 1; IX: 2; XIII: 13; XIV: 6). Z objektu 4/82 pochádza jediné v celosti zachované dno (tab. V: 2) s vyčnievajúcim odtlačkom osi kruhu, ktorá nedosahovala horný okraj hrnčiarskeho disku, hoci vo väčšine známych prípadov ho presahovala (Černohorský 1974, 53, 60; Fusek 2009, 99). Podľa K. Černohorského tieto prvky mohli mať aj fixačnú funkciu (Černohorský 1974, 63).

Štyrmi exemplármi je zastúpená špeciálna keramická skupina, tzv. zvony na pečenie. Tri fragmenty pochádzajúce z objektov 2/82 (tab. II: 8), 5/83 (tab. VI: 1) a 14/84 (tab. X: 1) sú hrubostenné, s vonkajšou stranou len povrchne upravovanou a s odtlačkami slamy. Na vonkajšom povrchu nálezu z obj. 2/82 vidieť aj nevyrazné stopy po úprave hrebeňovaním. Vnútorné strany sú bez povrchových úprav zrejme s odtlačkami organickej podložky, na ktorej boli tvarované. Okraje zvonov sú zaoblené, v jednom prípade vtiahnuté do vnútra (tab. VI: 1). Štvrtý fragment je materiálom, opracovaním i vypálením kvalitnejší. Jeho funkciu zvona na pečenie prezrádza do čierne prepálený a pórovitý okraj (tab. VIII: 8).

Keramické pokrievky v tvare zvona sú známe predovšetkým z inventára nomádskych domácností z čias Avarskeho kaganátu. Podľa typológie T. Vidu by zvony z Mostu bolo možné priradiť k typu IV (Vida 2016, 363). Ako ukázali experimenty, nejde o diela špecializovaných remeselníkov, ale skôr lokálne vyrábanú príležitostnú keramiku používanú pri príprave stravy (Fusek/Zábojník 2006, 19–22; Vida 2016, 369). Vyskytujú sa na sídliskách zo 7. – 8. storočia, ležiacich najmä južne od Dunaja (Vida 2016, 382, 383, Karte 6). Na sever od toku tejto rieky sú skôr výnimočnejšie. Na južnom Slovensku bolo dosiaľ registrovaných 13 lokalít a to len v oblasti výskytu kostrových pohrebísk z čias avarskeho kaganátu (Zábojník 2006, 134–139, obr. 1). Most pri Bratislave leží na severnom okraji uvedeného regiónu (Zábojník 2009, obr. 1). Ich výskyt signalizuje spolu s vyššie spomenutými faktormi špecifický nadednický charakter sídliska.

Kovové predmety boli na sídlisku zastúpené len troma fragmentmi železných nožov. V dvoch prípadoch s odsadením dolnej strany čepele od trňa (tab. III: 17; XV: 25), z tretieho sa dochovala iba čepeľ (tab. XIV: 12). Chronologická výpovedná hodnota týchto praktických a na sídliskách bežne nachádzaných artefaktov je obmedzená (Dostál 1966, 73, 74; Zábojník 2009, 6).

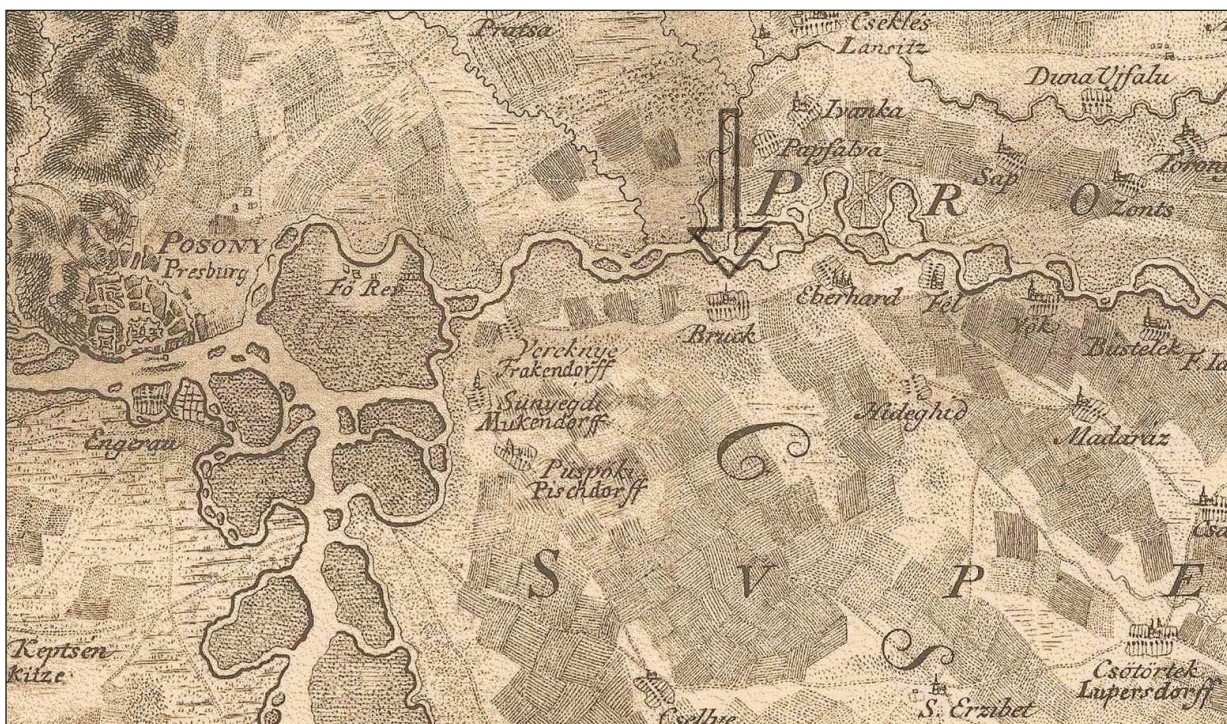
Z objektu 14/84 pochádza fragment pieskovcového obdĺžnikového brúsika, v strede oblúkovite zúženého používaním (tab. XIII: 12).

Výskumom v Moste pri Bratislave pribudlo k známym včasnostredovekým lokalitám v regióne ďalšie dôležité sídlisko. Dosiaľ známe skromné doklady osídlenia z Dunajskej Lužnej (Pichlerová 1970, 373–377) a z Tomášova (Turčan 2002, 58, 59), ako aj pohrebísk z čias Avarskeho kaganátu v Zlatých Klasoch (Pichlerová 1966, 161–170) a Podunajských Biskupiciach (predbežná správa Horňák/Stehlíková 2017) boli rozšírené o ďalšiu, nateraz najrozsiahlejšiu súvektú lokalitu v západnej časti Žitného ostrova.

Pričinu riedkeho osídlenia regiónu možno hľadať v lokálnych prírodných podmienkach. Pred novodobými úpravami boli rozsiahle plochy Žitného ostrova podmäčané, so slepými a bočnými riečnymi ramenami, močaristými jazerami a tomu zodpovedajúcou vegetáciou (Beláková/Hladký/Závodný 2018, 11; Turčan 1991, 25–33). Pri vtedajších agrotechnológiách išlo o poľnohospodársky neatraktívne územie.

Dôvody umiestenia sídliska do Mostu pri Bratislave naznačuje plošne i priestorovo dominantný obj. 14/84, interpretovaný ako staroslovenská svätyňa. Spomenuté prírodné pomery boli v tomto prípade naopak zásadným faktorom, rozhodujúcim o umiestnení kultového miesta. Svätyne, t. j. obetiská pod holým nebom, podľa Z. Váňu Slovania stavali účelovo mimo osád a pod holým nebom, pričom slúžili širšej skupine obyvateľstva (Váňa 1990, 159, 160).

Samotný názov obce Most, spomenutý prvýkrát k roku 1283 ako Pruk (Encyklopédia 2005) evokuje prechod, či už cez Malý Dunaj na sever ku Karpatom alebo západne k Vrakuni (Bartl 1963, 62, mapa na s. 55). Už v tomto doklade sa spomína existencia komunikácie, ktorá pri Vrakuni prechádzala Malým Dunajom a cez

Obr. 4. Výsek z mapy S. Mikovíniho z roku 1773. Lokalita označená šípkou.

Fig. 4. Segment of a map by S. Mikovíni from 1773. Location indicated by an arrow.

osadu pokračovala do vnútra Žitného ostrova (Varsík 1984, 122). V písomných prameňoch sa pod takýmto názvom môže myslieť aj drevené spevnenie podmáčanej cesty (Klápště 1985, 502; Klímek 2014, 79). V súvislosti so spomenutou osadou Vrakuňa (dnes súčasť Bratislavy), vzdialenou 5 km vzdušnou čiarou od Mostu, by sa asi nemala obísť jazyková interpretácia jej názvu (prvý krát doložená k roku 1290 ako Vereknyc; Horváth 1990, 313; Krajčovičová 1982, 415), čo je podľa niektorých bádateľov odvodené od staroslovanského *vrač* – čarodejníctvo (Hladký/Závodný 2014, 20; Krajčovičová 1982, 415; Stanislav 1943, 130)¹⁰.

Záver

V Moste pri Bratislave bola preskúmaná časť včasnostredovekého sídliska z druhej polovice 8. až z počiatku 9. storočia. Osada sa nachádzala v riedko osídlenom regióne s nepriaznivými prírodnými danosťami a preto len riedko osíd-

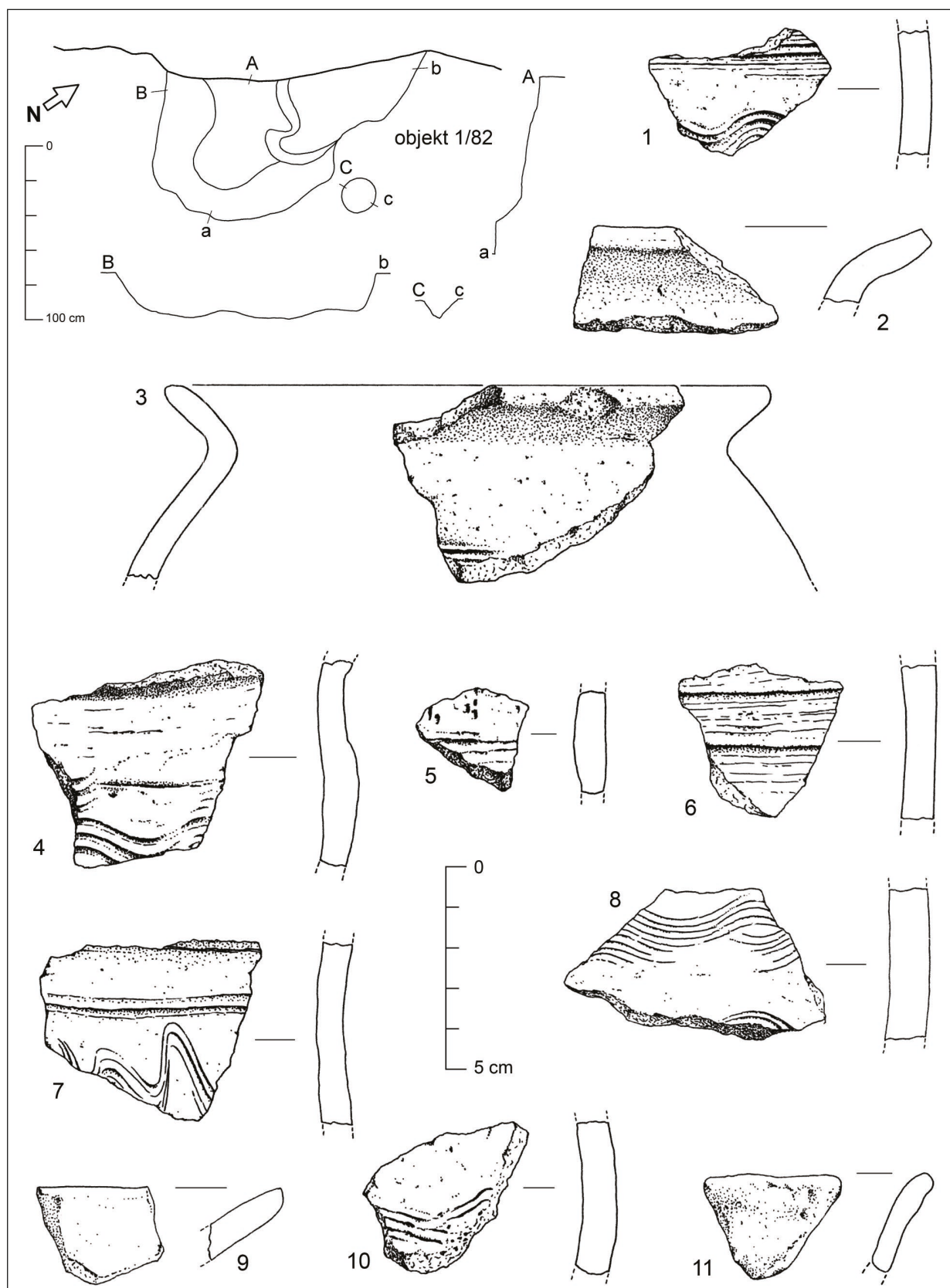
lená. Dôvody založenia sídliska možno hľadať v existencii objektu 14/84, svätyni staroslovanského náboženstva, dosiaľ jediná zistenú v severnej časti Karpatskej kotliny.

Ostatnú objektovú skladbu s výnimkou obj. 15/84 (zahĺbená časť pece, zrejme na pečenie chleba) tvorili jamy lavórovitej alebo kotlovitej formy.

Inventár sídliska pozostáva z keramiky, troch fragmentov železných nožov a kamenného brúsika. Väčšina keramiky patrí k štandardným tvarom včasnostredovekého hrnciarstva, čo sa týka technologickej stránky aj výzdoby. Menej často sa objavuje dekorácia krokvicovým motívom. Výnimočný je okraj zdobený rytou mriežkou, známy z horizontu konca 8. storočia. Keramické nálezy v inventári dopĺňajú štyri okrajové fragmenty zvonovitých pokrievok. Ich prítomnosť signalizuje väzby aj na nomádske komunity.

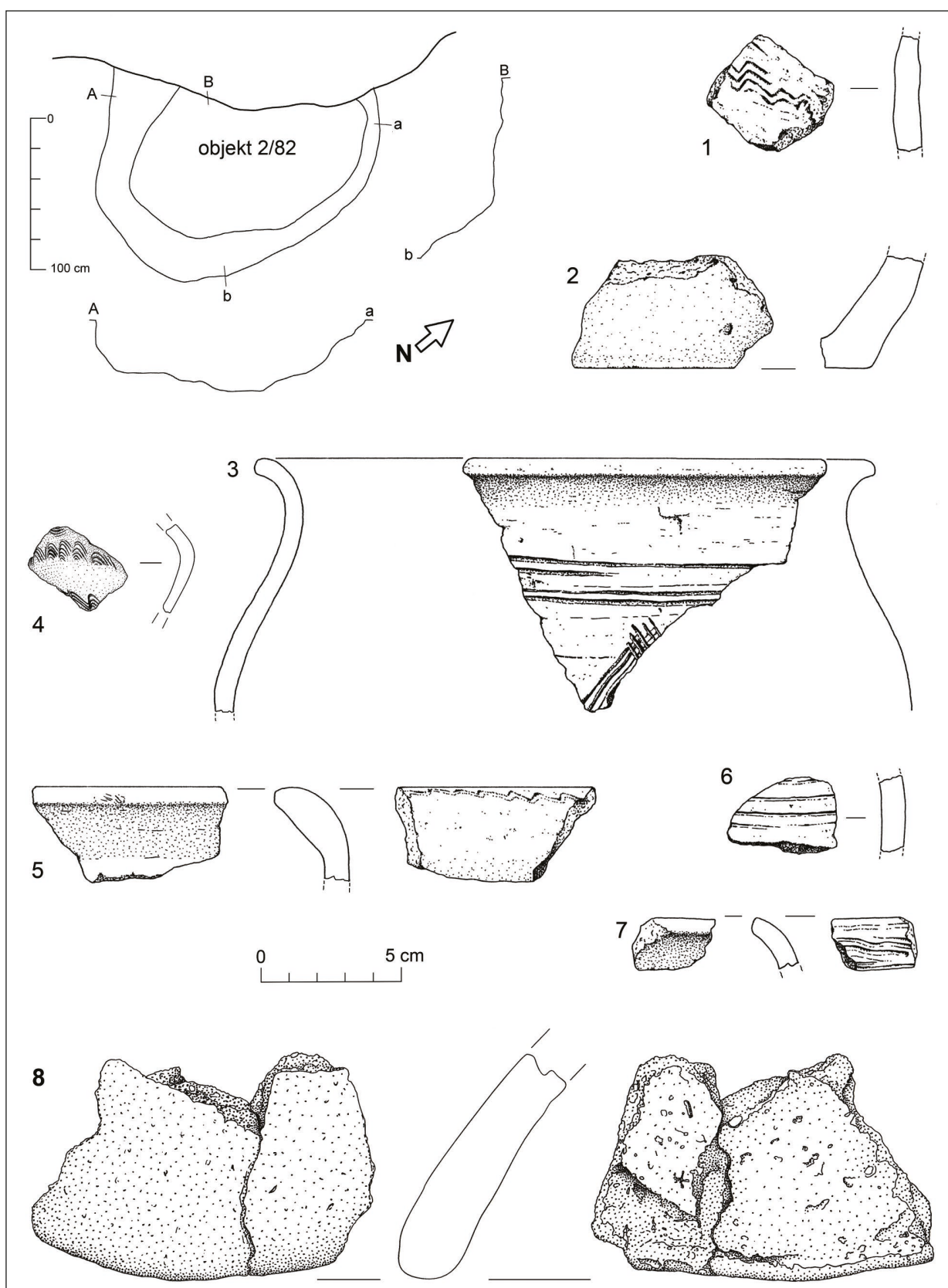
Sídlisko predstavuje špecifický sídelný útvar, zviazaný pravdepodobne so staroslovanským kultom.

¹⁰ Bez úmyslu autora vstúpiť do týchto interpretácií treba uviesť, že v maďarčine *verekedés* znamená bitku, zápas.

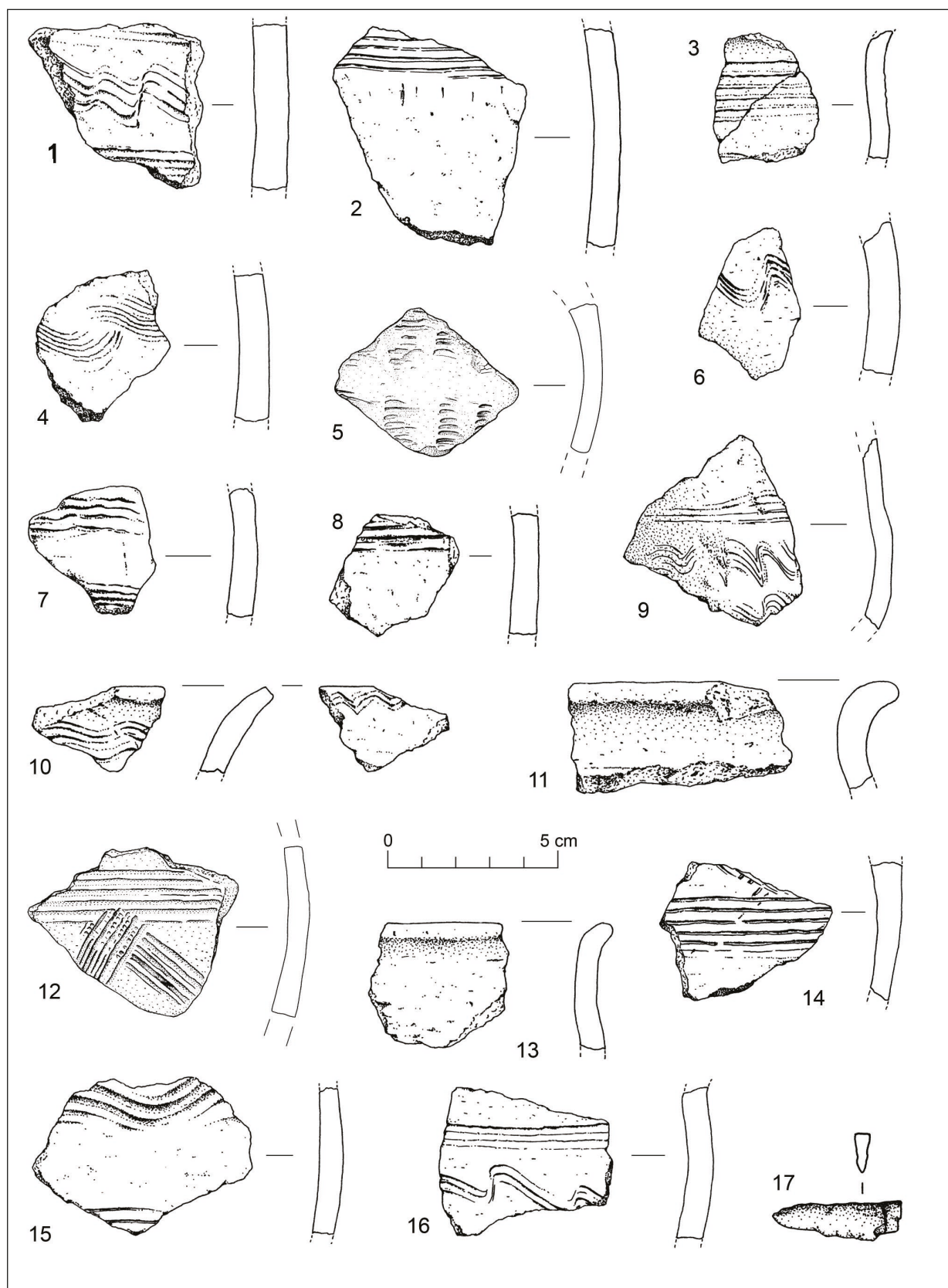
Tab. I. Most pri Bratislave. Objekt 1/82. 1 – 11 keramika.

Table I. Most pri Bratislave. Site 2/82. 1 – 11 pottery.

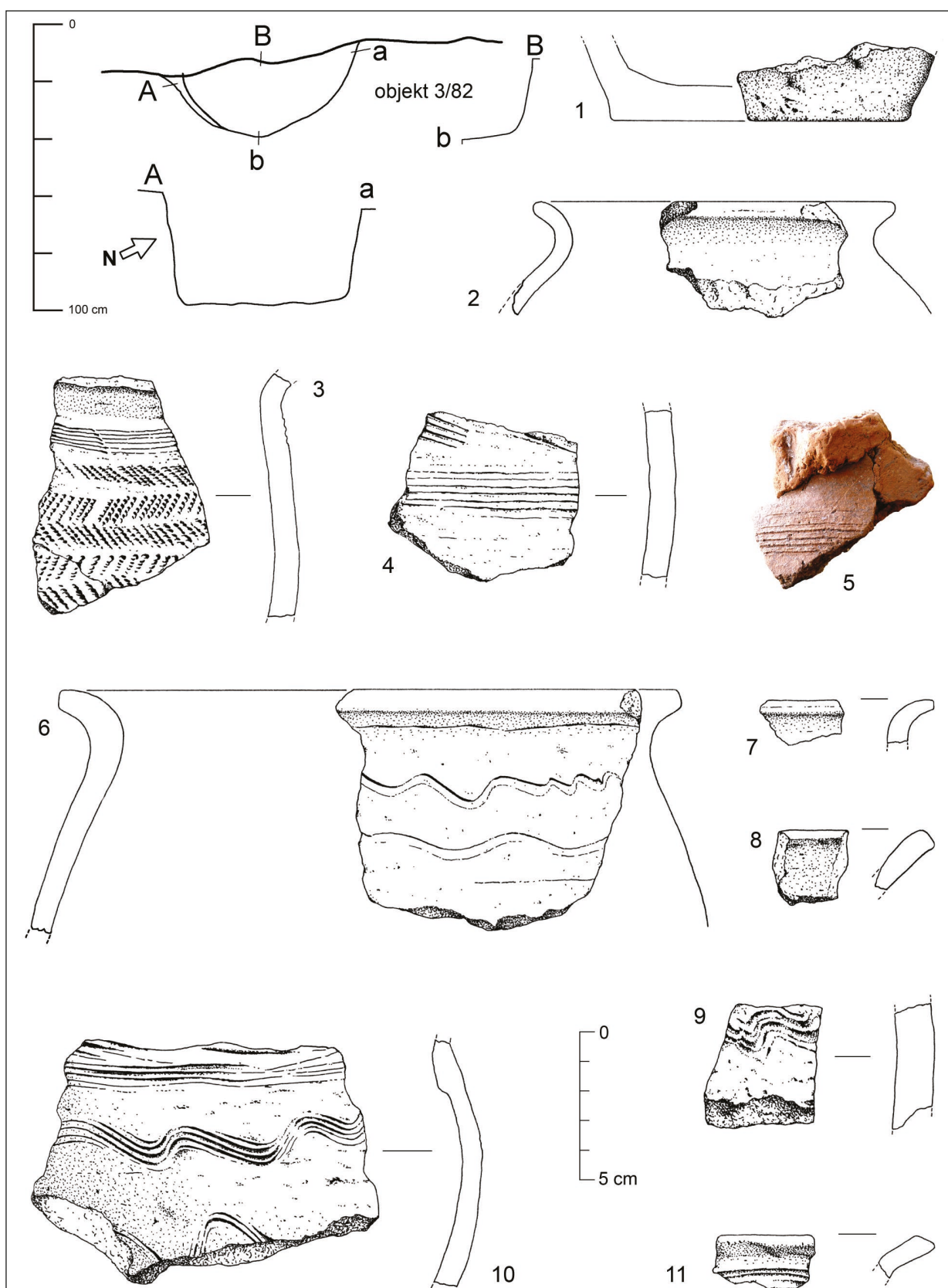
Tab. II. Most pri Bratislave. Objekt 2/82. 1 – 8 keramika.

Table II. Most pri Bratislave. Site 2/82. 1 – 8 pottery.

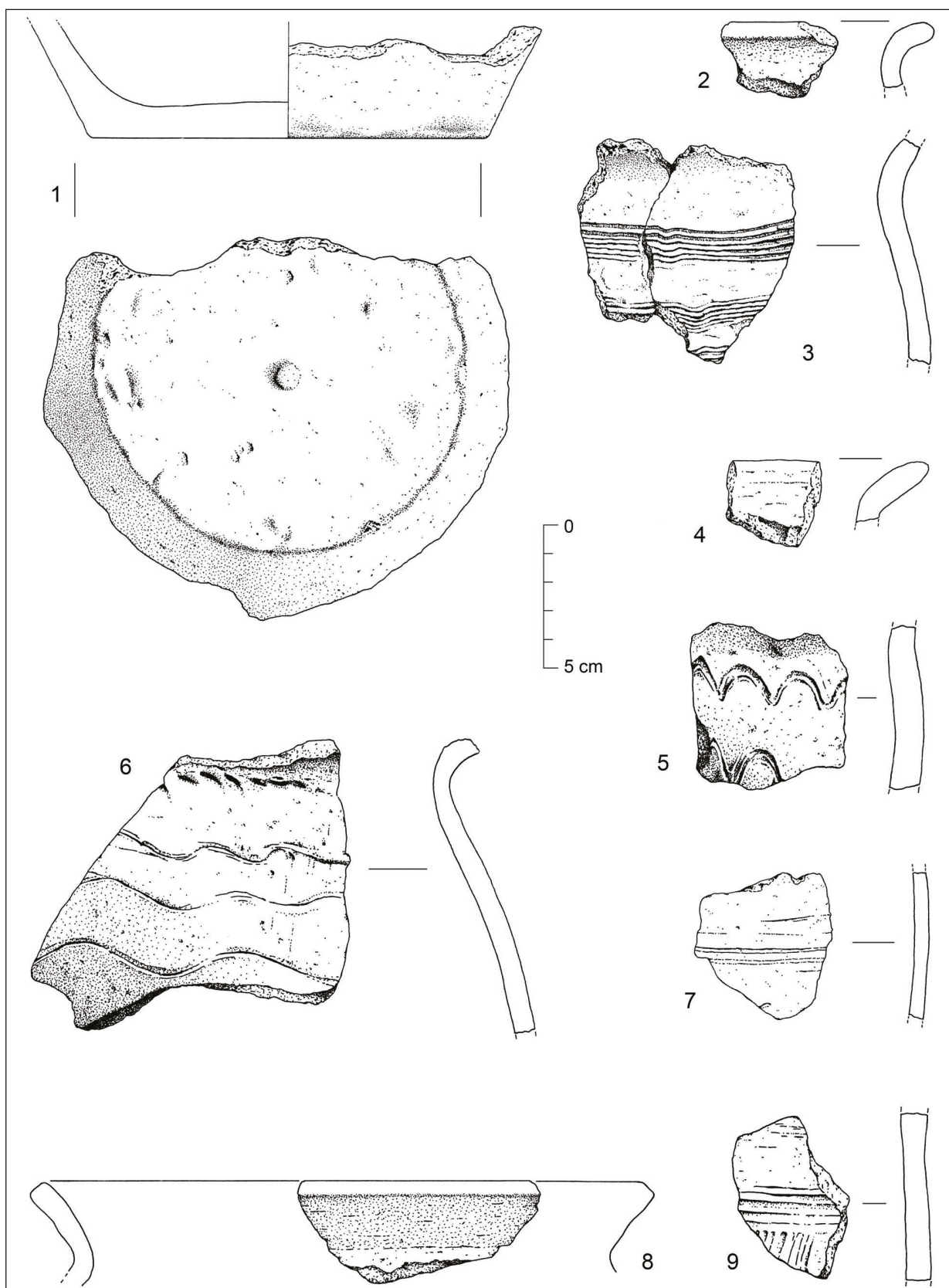
Tab. III. Most pri Bratislave. Objekt 2/82. 1 – 16 keramika, 17 železo.

Table III. Most pri Bratislave. Site 2/82. 1 – 16 pottery, 17 iron.

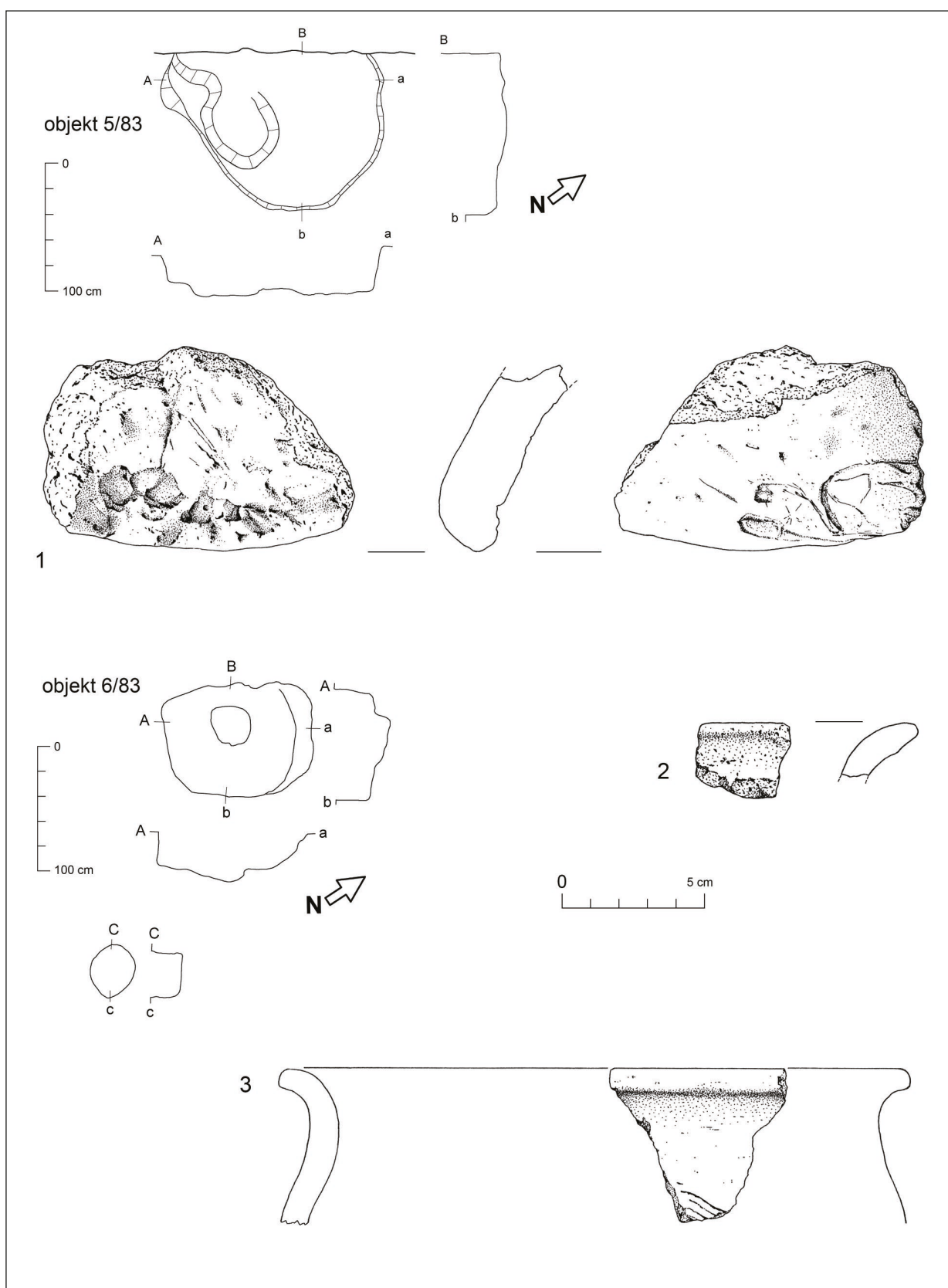
Tab. IV. Most pri Bratislave. Objekt 3/82. 1 – 11 keramika.

Table IV. Most pri Bratislave. Site 3/82. 1 – 11 pottery.

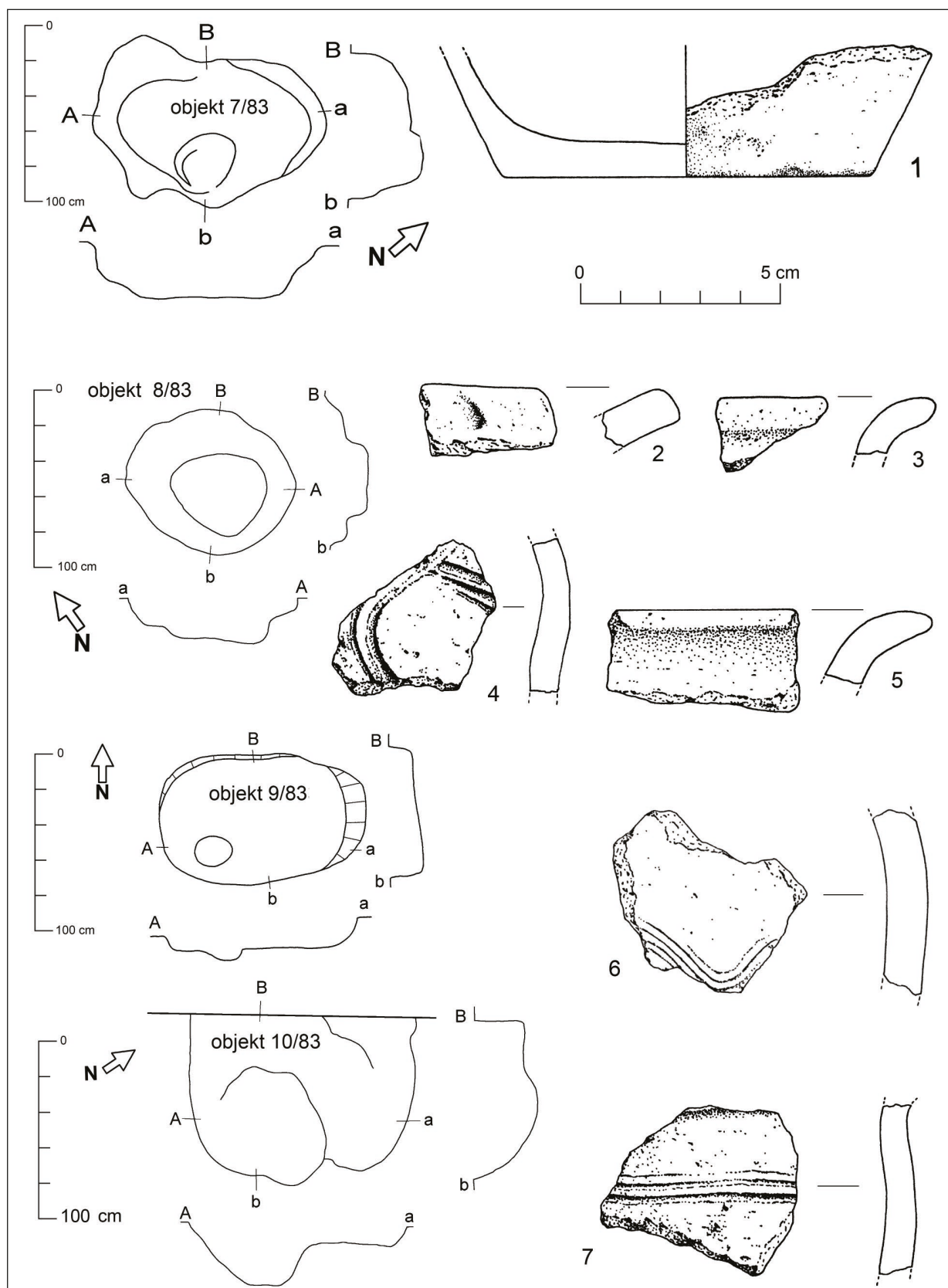

Tab. V. Most pri Bratislave. Objekt 4/82. 1 – 9 keramika.

Table V. Most pri Bratislave. Site 4/82. 1 – 9 pottery.

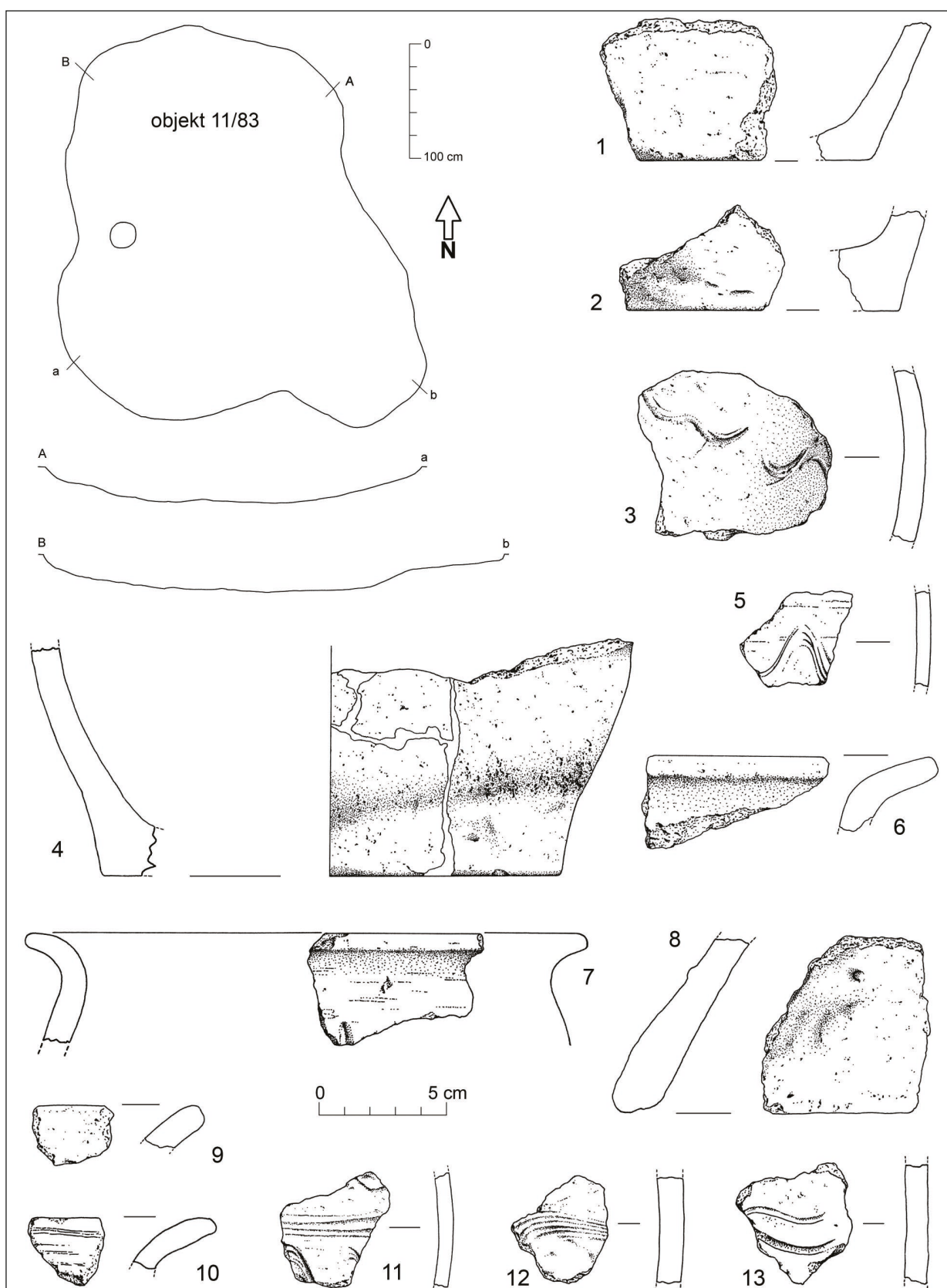

Tab. VI. Most pri Bratislave. Objekty 5/83 a 6/83. 1 – 3 keramika.
Table VI. Most pri Bratislave. Sites 5/83 and 6/83. 1 – 3 pottery.

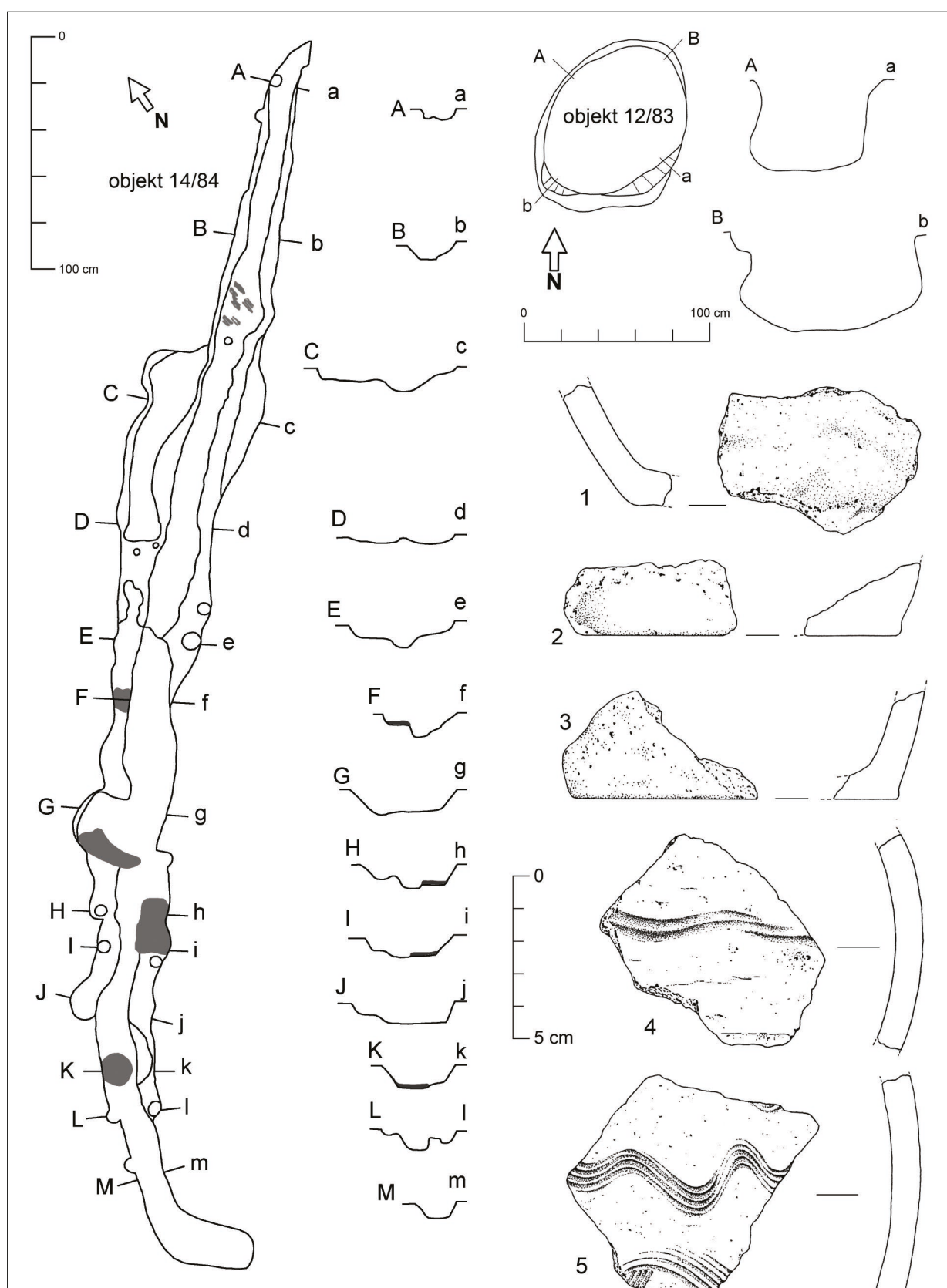

Tab. VII. Most pri Bratislave. Objekty 7/83 – 10/83. 1 – 7 keramika.

Table VII. Most pri Bratislave. Sites 7/83 – 10/83. 1 – 7 pottery.

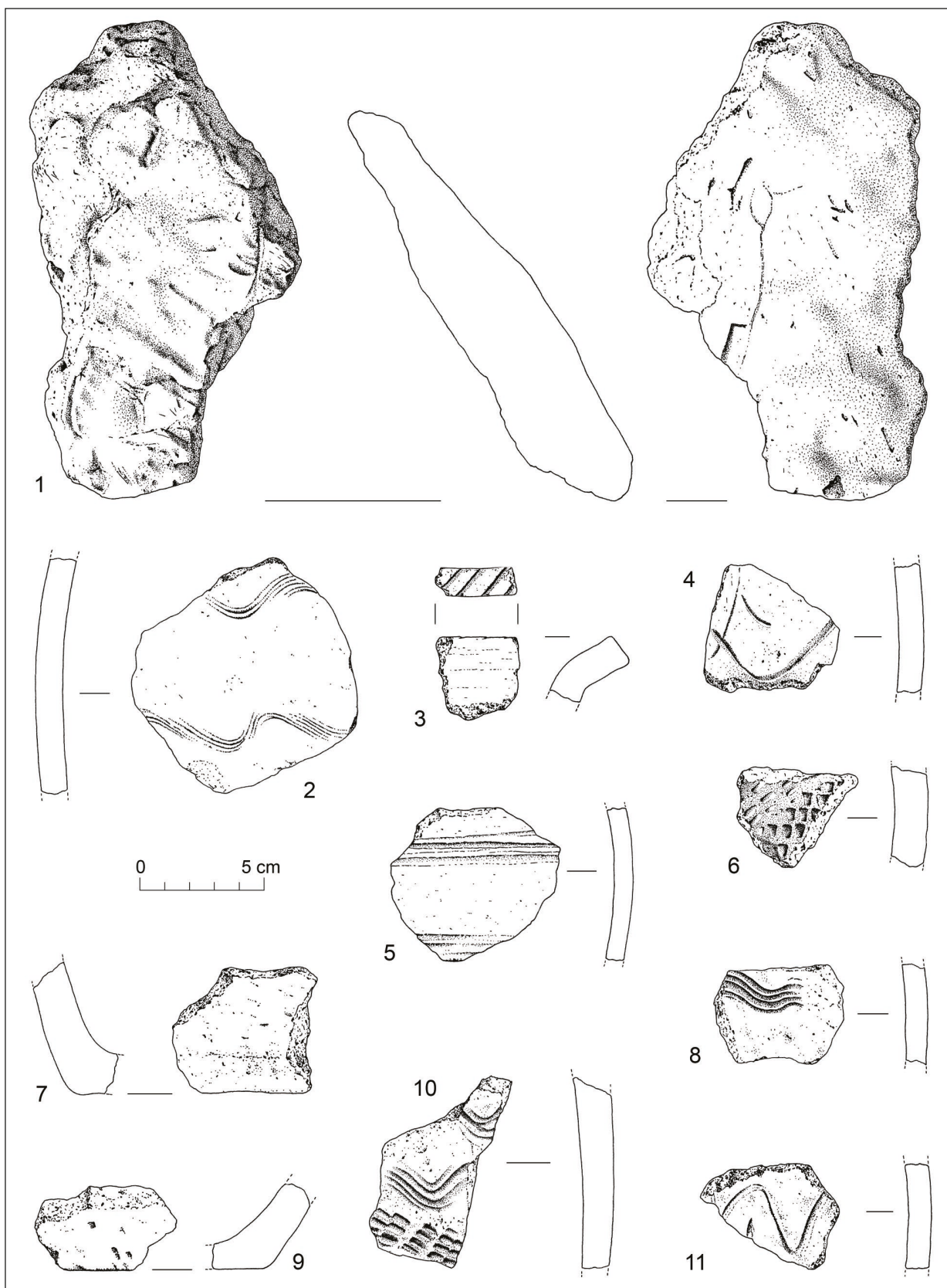

Tab. VIII. Most pri Bratislave. Objekt 11/83. 1 – 13 keramika.
 Table VIII. Most pri Bratislave. Site 11/83. 1 – 13 pottery.

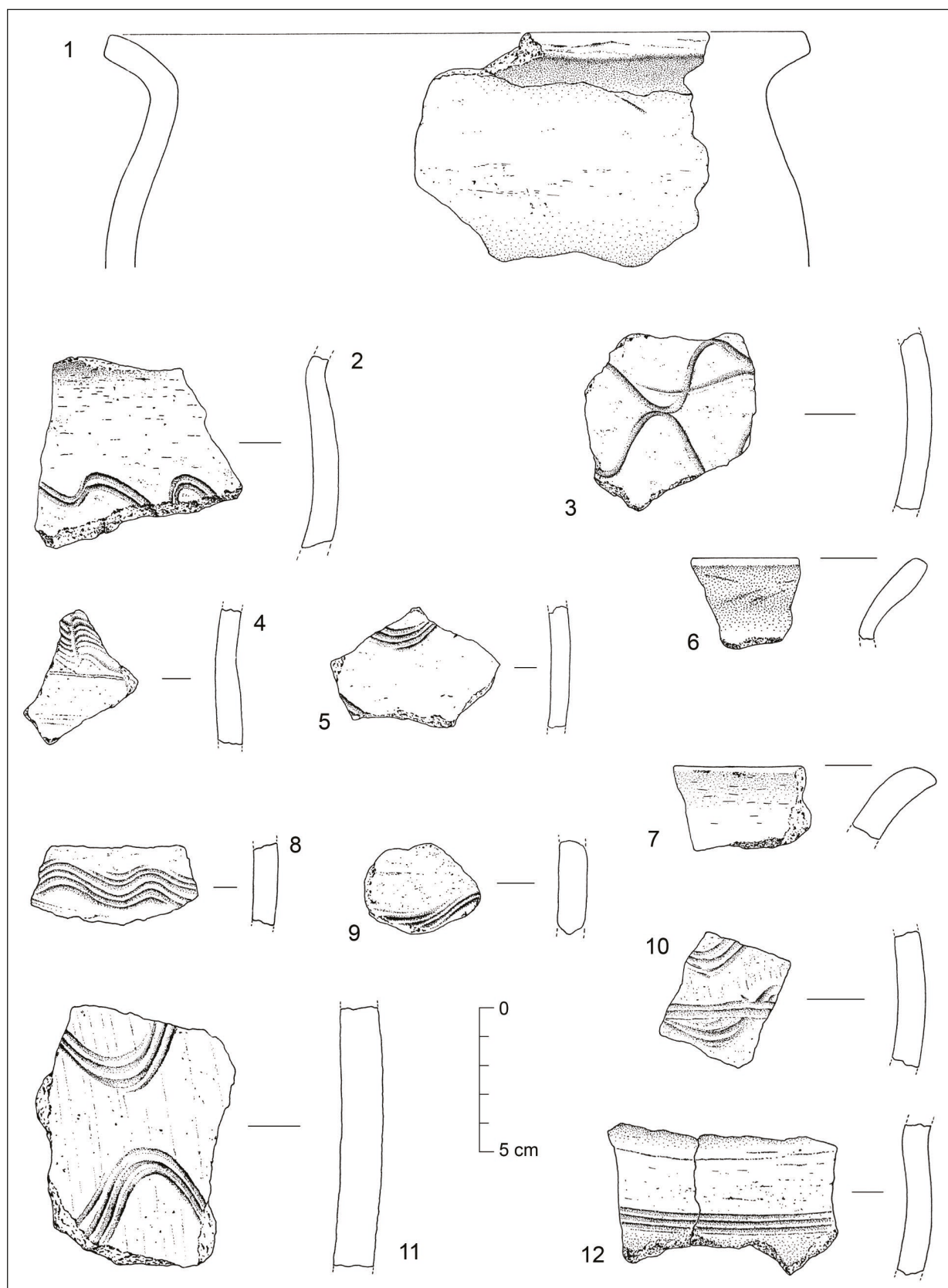

Tab. IX. Most pri Bratislave. Objekt 12/83 a 14/84. 1 – 5 keramika.

Table IX. Most pri Bratislave. Site 12/83 and 14/84. 1 – 5 pottery.

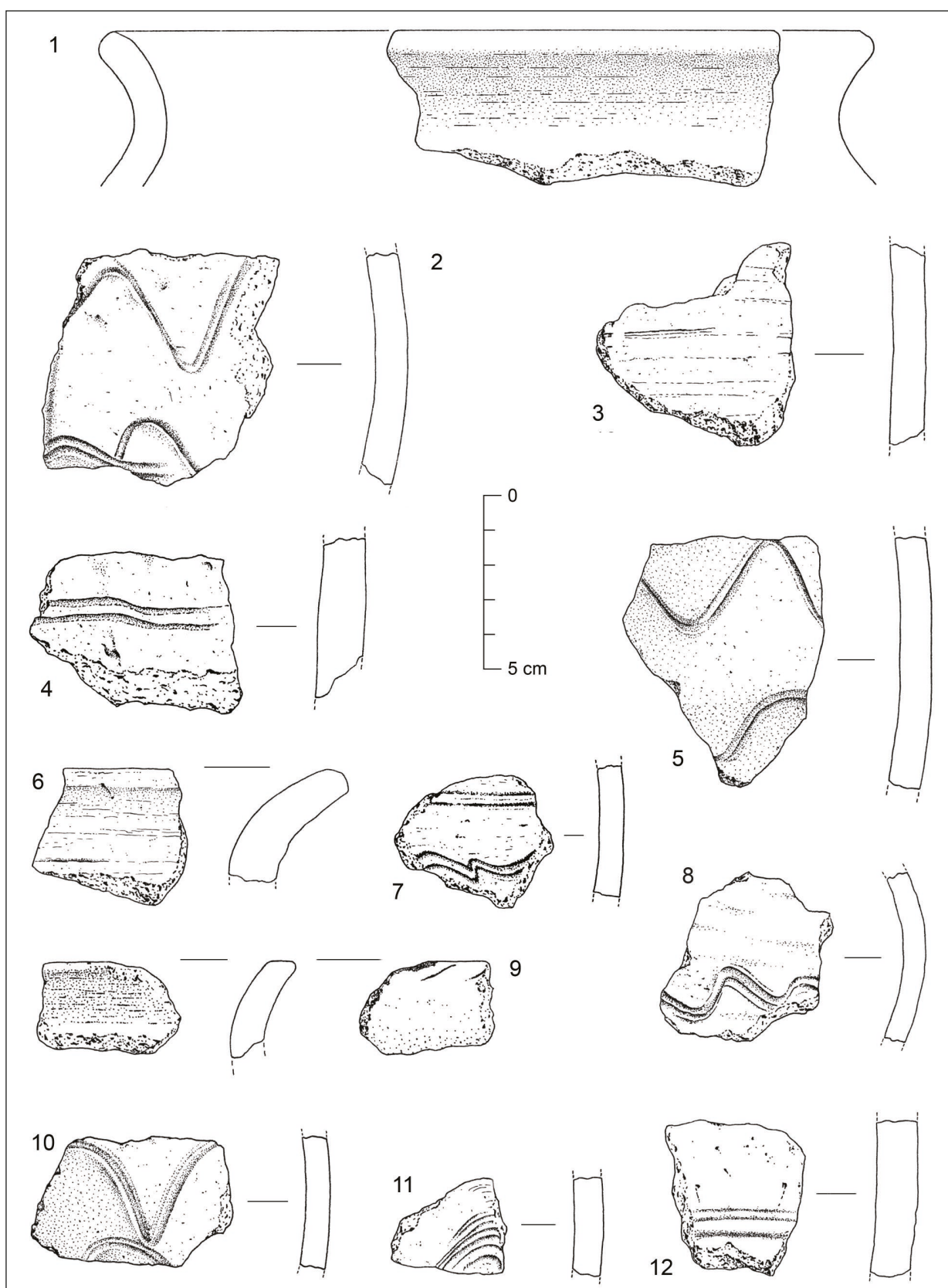

Tab. X. Most pri Bratislave. Objekt 14/84. 1 – 11 keramika.
 Table X. Most pri Bratislave. Site 14/84. 1 – 11 pottery.

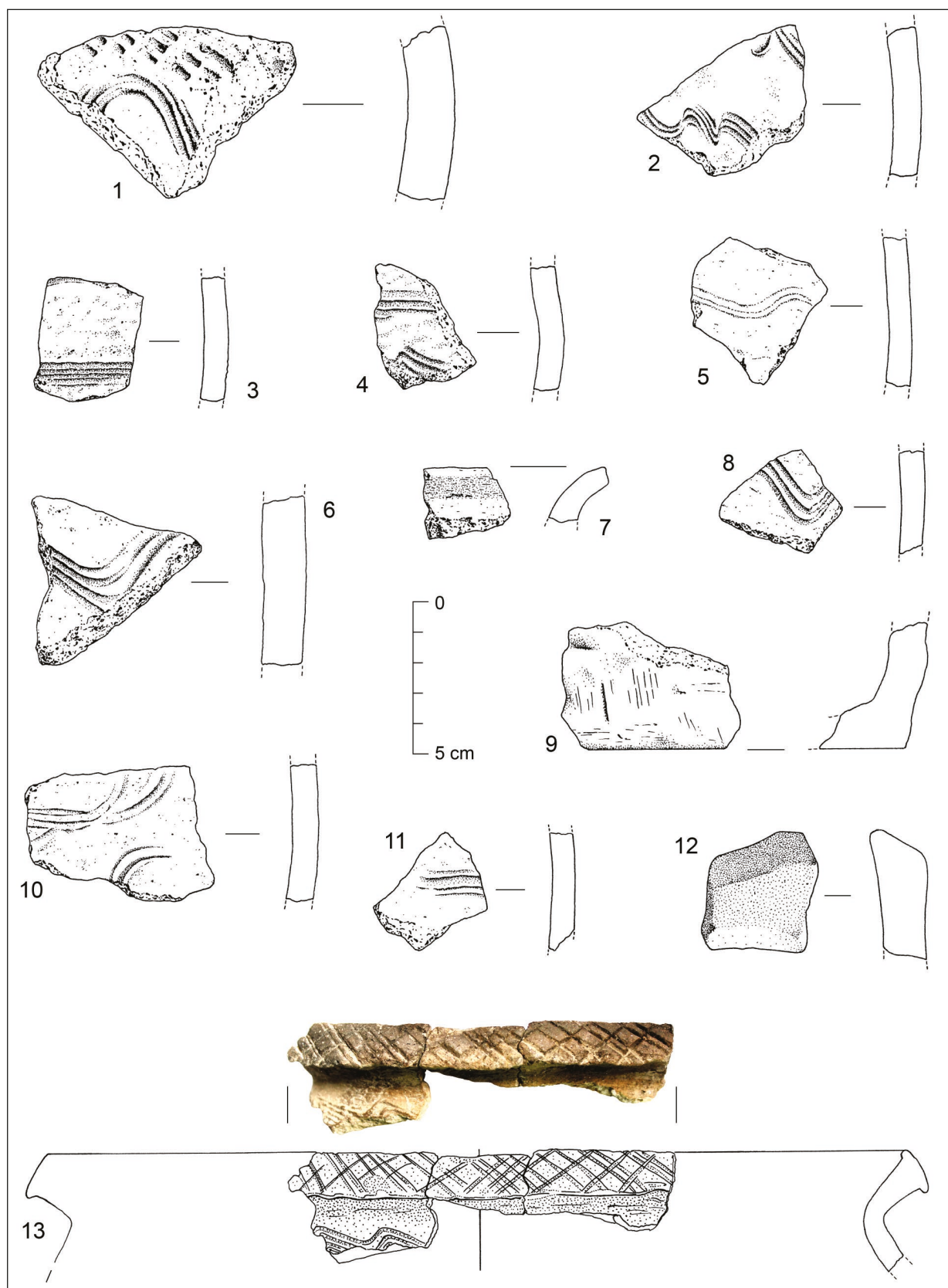

Tab. XI. Most pri Bratislave. Objekt 14/84. 1 – 12 keramika.

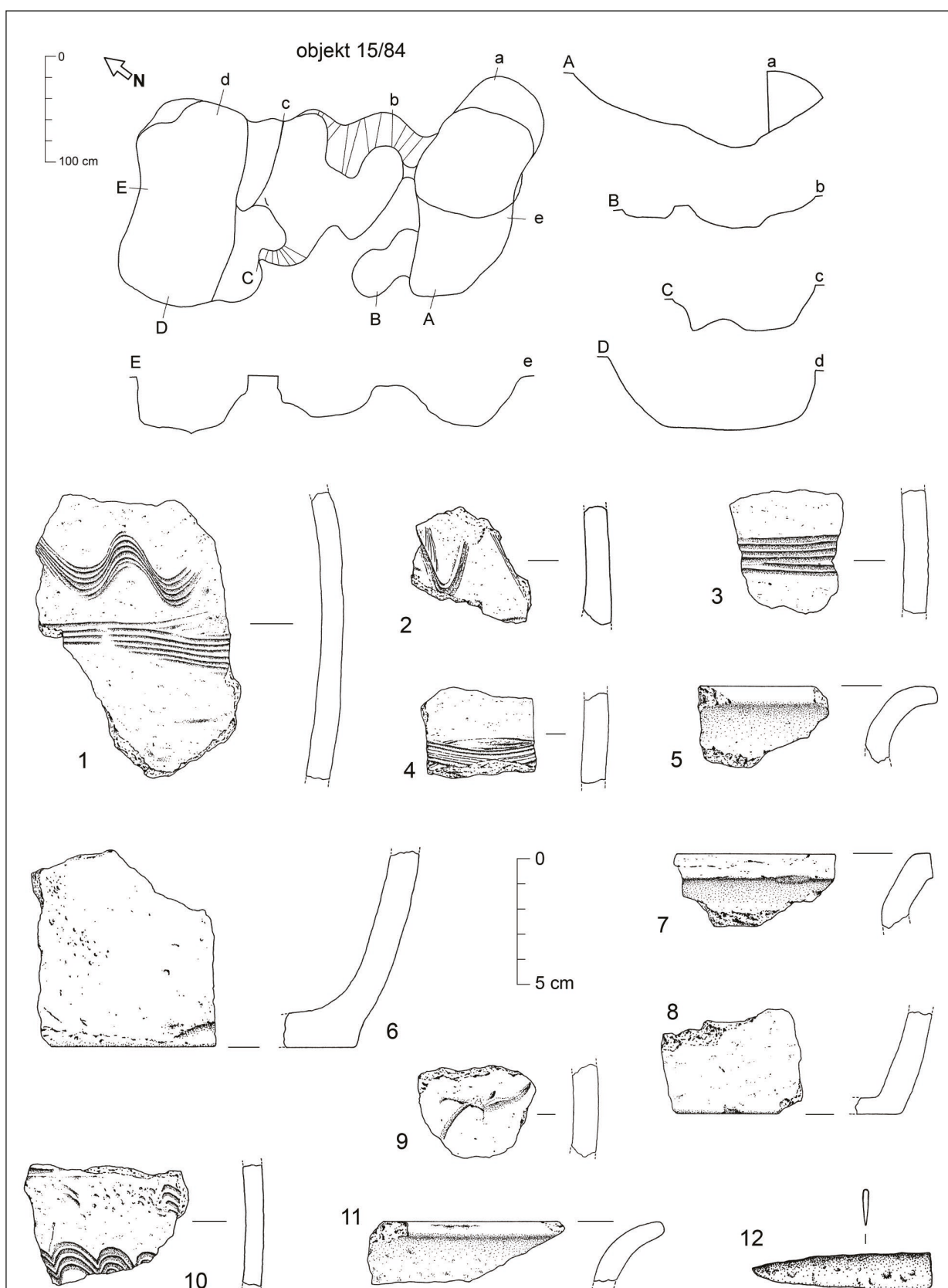
Table I. Most pri Bratislave. Site 14/84. 1 – 12 pottery.

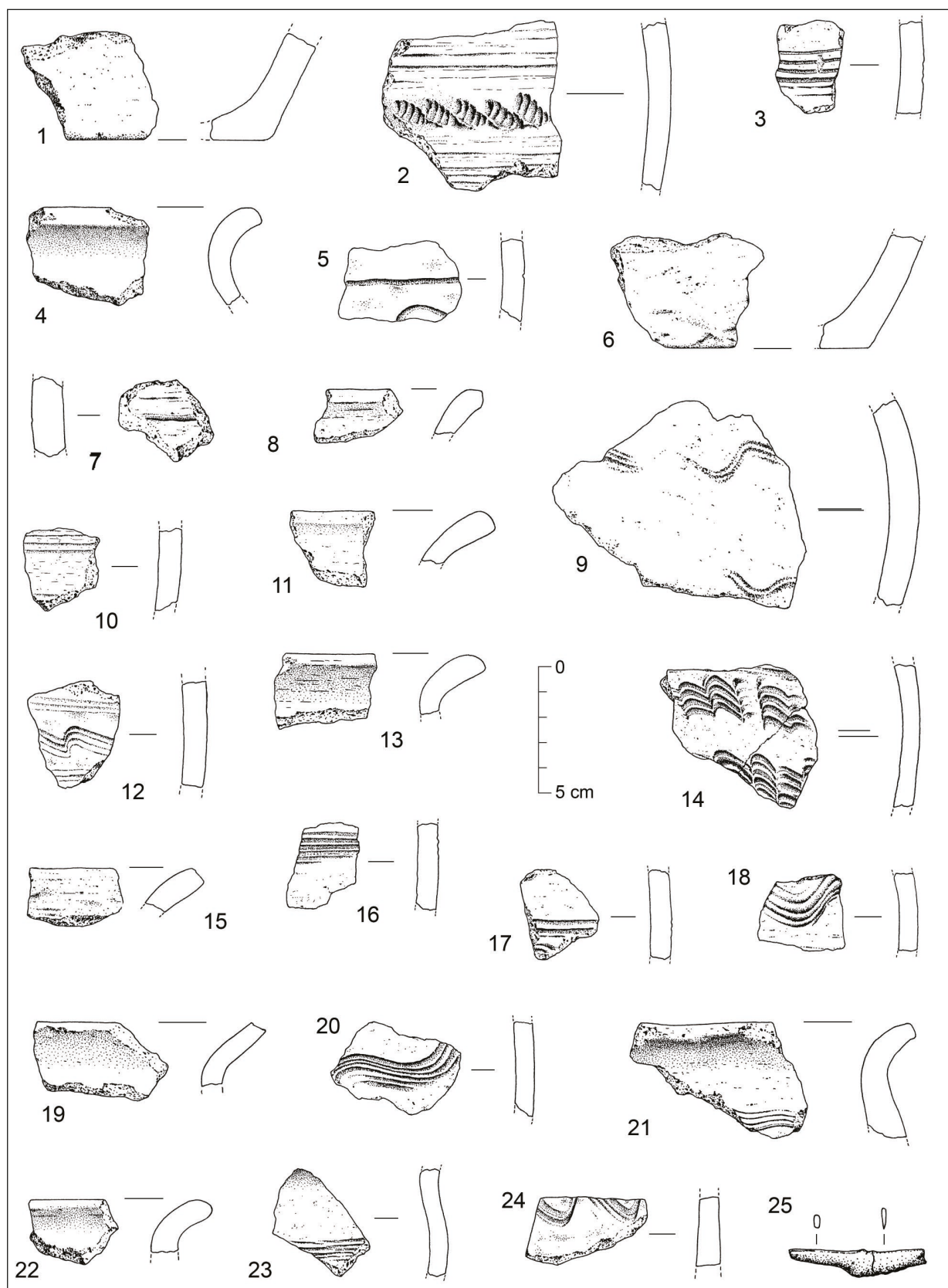
Tab. XII. Most pri Bratislave. Objekt 14/84. 1 - 12 keramika.
 Table XII. Most pri Bratislave. Site 14/84. 1 - 12 pottery.

Tab. XIII. Most pri Bratislave. Objekt 14/84. 1 – 11 keramika, 12 pieskovec; 13 nález z vrstvy, keramika.
 Table XIII. Most pri Bratislave. Site 14/84. 1 – 11 pottery, 12 sandstone, 13 find from the layer: pottery.

Tab. XIV. Most pri Bratislave. Objekt 15/84. 1 – 11 keramika; 12 železo.
 Table XIV. Most pri Bratislave. Site 15/84. 1 – 11 pottery, 12 iron.

Tab. XV. Most pri Bratislave. Objekt 16/84. 1 – 24 keramika; 25 železo.

Table XV. Most pri Bratislave. Site 16/84. 1 – 24 pottery, 25 iron.

Literatúra

- Bartl 1963* – J. Bartl: Mýty na Malom Dunaji vo vzťahu k Bratislave a bratislavskému mýtu. Zborník SNM 57, *História* 3, 1963, 51–66.
- Beláková/Hladký/Závodný 2018* – M. Beláková /J. Hladký/A. Závodný: *Hydronymia Malého Dunaja*. Trnava 2018.
- Bialeková 1993* – D. Bialeková: Slované pohrebisko v Pobedime (poloha Na laze II/71). *Študijné zvesti AÚ SAV* 29, 1993, 179–207.
- Camenzind 2011* – E. Camenzind: *Das Dorf Bíňa im Mittelalter unter Berücksichtigung der Ausgrabungsperioden 1989 – 1996*. Bratislava 2011.
- Černohorský 1974* – K. Černohorský: Otisky osy a disku na časneštedovské keramice. *Časopis Moravského musea. Vědy společenské* 59, 1974, 43–96.
- Čilinská 1973* – Z. Čilinská: Frühmittelalterliches Gräberfeld in Želovce. Bratislava 1973.
- Čižmářová 2012* – H. Čižmářová: Poznámky k vybraným objektům ze slovanského sídliště Vyškov – „Legerní pole“. *Acta Musei Moraviae, Scientiae Sociales* 97, 2012, 235–257.
- Dostál 1966* – B. Dostál: Slované pohřebiště ze střední doby hradištní na Moravě. Praha 1966.
- Dostál 1975* – B. Dostál: Břeclav – Pohansko IV. Velkomoravský velmožský dvorec. Brno 1975.
- Dostál 1985* – B. Dostál: Břeclav – Pohansko III. Časné slovanské osídlení. Brno 1985.
- Eisner 1952* – J. Eisner: Devínska Nová Ves. Slované pohřebiště. Bratislava 1952.
- Encyklopédia 2005* – *Encyklopédia miest a obcí Slovenska*. Lučenec 2005.
- Fülöp 1977* – G. Fülöp: *A bakonycsernyei avarokori temető*. Szekesfehervár 1977.
- Fusek 2009* – G. Fusek: Odtlačky na dnách nádob v Nitre-Šindolke. In: P. Dresler/Z. Měřinský (ed.): *Archeologie doby hradištní v České a Slovenské republice. Sborník příspěvků přednesených na pracovním setkání Archeologie doby hradištní ve dnech 24.-26. 4. 2006*. *Archaeologia mediaevalis Moravica et Silesiana. Supplementum* 2. Brno 2009, 99–109.
- Fusek/Zábojník 2006* – G. Fusek/J. Zábojník: Experiment s modelovaním zvonov na pečenie. In J. Zábojník (zost.): *Aevum Medium. Zborník na počesť Jozefa Hošša*. Bratislava 2006, 19–22.
- Galuška 1987* – L. Galuška: K výzdobe vnitřních okrajů slovanských nádob. *Časopis Moravského Musea Brno, Vědy společenské* 72, 1987, 75–87.
- Hanuliak/Kuzma 2015* – M. Hanuliak/I. Kuzma: Mužla-Čenkov II. Osídlenie z 9.-13. storočia. Nitra 2015.
- Hanuliak/Kuzma/Šalkovský 1993* – M. Hanuliak/I. Kuzma/P. Šalkovský: Mužla-Čenkov I. Osídlenie z 9.-12. storočia. Nitra 1993.
- Hladký/Závodný 2014* – J. Hladký/A. Závodný: Slované-slovenské kulturologické fenomény v starej slovenskej toponymii (na materiáli Žitného ostrova). *Studia slovakistica* 15, 2014, 15–30.
- Hornák/Stehlíková 2017* – M. Hornák/J. Stehlíková: Pohrebisko z obdobia avarského kaganátu v Podunajských Biskupiciach. Bratislava 2017.
- Horváth 1990* – V. Horváth: Bratislavský topografický lexikon. Bratislava 1990.
- Klanica 1997* – Z. Klanica: Křesťanství a pohanství staré Moravy. In: *Svätopluk 894 - 1994*. Nitra 1997, 93–137.
- Klápště 1985* – J. Klápště: Raně středověké Mostecko a síť dálkových cest. *Archeologické rozhledy* 37, 1985, 502–515.
- Klímek 2014* – T. Klímek: Krajiny českého středověku. Vimperk 2014.
- Kouřil 1994* – P. Kouřil: Slované osídlení českého Slezka. Brno – Český Těšín 1994.
- Krajčovičová 1982* – K. Krajčovičová: Vračuňa. In: *Dejiny Bratislavy*. Bratislava 1982, 415–419.
- Kraskovská 1962* – L. Kraskovská: Pohrebisko v Bernolákove. *Slovenská archeológia* 10, 1962, 424–476.
- Kraskovská 1972* – L. Kraskovská: Slované-avarské pohrebisko pri Záhorskej Bystrici. Bratislava 1972.
- Lutovský 1996* – M. Lutovský: Hroby předků. Praha 1996.
- Mácelová 2013* – M. Mácelová: Slované vo Zvolenskej kotline. Kraków 2013.
- Marešová 1983* – K. Marešová: Uherské Hradiště-Sady. Staroslovanské pohřebiště na Horních Kotvicích. Brno 1983.

- Mesterházy 2017* – K. Mesterházy: Eine awarische Winterlager und *tugurium* in Veresegyház. In: G. Fusek (Hrsg.): Archäologische Studien zum frühen Mittelalter. Internationale Konferenz Nitra vom 18. bis 20. Oktober 2016. Nitra 2017, 81–90.
- Mesterházy/Horváth 1983* – K. Mesterházy/L. Horváth: Településtörténeti kutatások Veresegyház határában. Archaeologiai Értesítő 110, 1983, 112–124.
- Murín 2015* – I. Murín: Interpretation of geophysical Survey of an earthen Mound for archaeological Purposes, Most pri Bratislave. Zborník SNM 109, Archeológia 25, 161–169.
- Odler/Zábojník 2011* – M. Odler/J. Zábojník: Sídlišká z 8. storočia na juhozápadnom Slovensku Šaľa III, Úľany nad Žitavou, Pavlová. Študijné zvesti AÚ SAV 50, 2011, 101–220.
- Pichlerová 1966* – M. Pichlerová: Novoobjavené slovansko-avarské pohrebisko v obci Zlaté Klasy, okr. Dunajská Streda. Zborník SNM 60, História 6, 1966, 161–170.
- Pichlerová 1967* – M. Pichlerová: K otázke geografického vymedzenia oblasti východoalpských kniežacích mohýl na strednom Dunaji. Zborník SNM 61, História 7, 1967, 3–36.
- Pichlerová 1970* – M. Pichlerová: Slovanské ohnisko v Malých Košariskách. Študijné zvesti AÚ SAV 18, 1970, 372–377.
- Ruttikay 1990* – M. Ruttikay: Pece na rannostredovekých sídliskách juhozápadného Slovenska. Archaeologia historica 15/90, 337–348.
- Ruttikay 1993* – M. Ruttikay: Žľaby na stredovekých sídliskách juhozápadného Slovenska. Archeologia historica 18, 1993, 277–288.
- Ruttikay 1997* – M. Ruttikay: Vykurovacie zariadenia v domoch na rannostredovekých sídliskách západného Slovenska. In: P. Michna/R. Nekuda/J. Unger (zost.): Z pravěku do středověku. Sborník k 70. narozeninám doc. PhDr. Vladimíra Nekudy, DrSc. Brno 1997, 237–249.
- Ruttikay 2003* – M. Ruttikay: Mittelalterliche Siedlung und Gräberfeld in Bajč-Medzi kanálmi. Slovenská archeológia 50, 2002, 245–322.
- Sedov 1953* – V. V. Sedov: Drevnerusskoe jazyčeskoe sviatilišče v Peryni. Kratkije soobščeniija o dokladach i polevyh issledovanijach Instituta istorii material'noj kultury AN SSSR, Leningrad 1953, 92–103.
- Stanislav 1943* – Ján Stanislav: Verekná — Várkoň. Slovenská reč 10, 1943, 129–132.
- Staňa 1994* – Č. Staňa: Die Entwicklung der Keramik vom 8. bis zur Mitte des 11. Jahrhunderts in Mittelmähren. In: Č. Staňa (ed.): Internationale Tagungen in Mikulčice. Band I. Slawische Keramik in Mitteleuropa vom 8. bis 11. Jahrhundert. Kolloquium Mikulčice, 25.–27. Mai 1993. Brno 1994, 265–294.
- Studeníková 1995* – E. Studeníková: Halštatská mohyla II v Janíkoč, okres Dunajská Streda. Zborník SNM 89, Archeológia 5, 1995, 49–75.
- Szöke 1980* – B. M. Szöke: Zur awarenzeitliche Siedlungsgeschichte des Körös-Gebietes in Südost-Ungarn. Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae 32, 1980, 181–203.
- Šefčáková 2020* – A. Šefčáková: Archeozoologické nálezy zo slovanských objektov v Moste pri Bratislave (okr. Senec, 8. – 9. stor. n. l.). Zborník Slovenského národného múzea 114, 2020, Archeológia 30, 321–331.
- Šolle 1966* – M. Šolle: Stará Kouřim a projevy velkomoravské kultury v Čechách. Praha 1966.
- Šolle 1977* – M. Šolle: Hradsko u Mšena. Památky archeologické 68, 1977, 323–393.
- Šolle 1998* – M. Šolle: Hradsko na Kokořínsku – Canburg franckých analů. Praha 1998.
- Tomčíková 1984* – K. Tomčíková: Ornament na keramike z velkomoravského obdobia z územia Slovenska. In: E. Studeníková/L. Zachar (eds.): Zborník prác Ludmile Kraskovskej /k životnému jubileu/. Bratislava 1984, 217–225.
- Tovornik 2002* – V. Tovornik: Oblike slovanske keramike v Gornji Astriji. In: M. Guštin (Hrsg.): Z godnji Slovani. Die frühesten Slawen. Ljubljana 2002.
- Trugly 1996* – S. Trugly: A komárom avar telep. Communicationes archaeologicae Hungariae 1996, 125–150.
- Turčan 1991* – V. Turčan: Prírodné podmienky osídlenia Žitného ostrova vo včasnej dobe dejinnej. Študijné zvesti AÚ SAV 27, 1991, 25–29.
- Turčan 1995* – V. Turčan: Most pri Bratislave. In: M. Ruttikay (zost.): Archeológia a ropa. Nitra 1995.

- Turčan 2001a* – V. Turčan: Old-Slavonic Sanctuaries in Czechia and Slovakia. *Studia mythologica Slavica* 4, 2001, 97–116.
- Turčan 2001b* – V. Turčan: Slovanský predkresťanský objekt v Moste pri Bratislave. In: *Archaeologia mediaevalis Moravia et Silesiana* 1/2000. Brno 2001, 151–158.
- Turčan 2002* – V. Turčan: Niekoľko menších včasnostredovekých nálezov z juhozápadného Slovenska. *Zborník SNM* 96, *Archeológia* 12, 2002, 45–62.
- Turčan 2017* – V. Turčan: Včasnostredoveké sídliskové objekty z Bernolákova. *Zborník SNM* 111, *Archeológia* 27, 2017, 137–152.
- Unger 1981* – J. Unger: Hradištní a středověká osada u Šakvic, okr. Břeclav. *Archeologické rozhledy* 33, 1981, 55–87.
- Váňa 1990* – Z. Váňa: Svět slovanských bohů a démonů. Praha 1990.
- Varsík 1984* – B. Varsík: Z osídlenia západného a stredného Slovenska v stredoveku. Bratislava 1984.
- Vida 2016* – T. Vida: Backglocken, Backdeckel und Backhauben. *Archäologische Angaben zur Ernährungskultur Süd- und Mitteleuropas. Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae* 67, 2016, 361–422.
- Vignatiová 1992* – J. Vignatiová: Břeclav Pohansko II. Slovanské osídlení jižního předhradí. Brno 1992.
- Vlkolinská 1996* – I. Vlkolinská: Die Grabverbände mit Keramik des 9.-10. Jh. aus dem Gebiet der Slowakei aufgrund geographisch-chronologischer Analysen. In: D. Bialeková/J. Zábojník (eds.): *Ethnische und kulturelle Verhältnisse an der mittleren Donau vom bis 6. bis zum 11. Jahrhundert*. Bratislava 1996, 313–332.
- Zábojník 2006* – J. Zábojník: Nálezy tzv. zvonov na pečenie na lokalitách z obdobia avarského kaganátu na území Slovenska. In: J. Zábojník (zost.): *Aevum Medium*. Zborník na počesť Jozefa Hošša. Bratislava 2006, 133–147.
- Zábojník 2009* – J. Zábojník: Slovensko a Avarský kaganát. Bratislava 2009.

SLAV SETTLEMENT SITES IN MOST PRI BRATISLAVE

VLADIMÍR TURČAN

From 1982 to 1984, 15 sites of an early medieval settlement were excavated in Most pri Bratislave (Senec district); another two (sites 4/82 and 16/84) were identified on the basis of an accumulation of sherds. It was not possible to ascertain the total surface of the area settled. The surface area of the majority of the sites did not exceed 4 m², which is considered the borderline between pits and functional buildings. In certain sites, the surface area was not even 1 m². Site 11/83 was larger, occupying an area of around 8 m². In a vertical section, the sites appeared to be shaped like a washbasin or cauldron with a flat or unequal bottom. In the southern corner of the uncovered surface, a dug-out oven was found (site 15/84) with a clay charred cupola and two pits in front of the oven. In spatial and

functional terms, site 14/84 was dominant. It is a trench site of a semi-arched shape with slanted walls sloping down towards the irregularly shaped bottom. Its central, widened part with arch-shaped prominences has made in several places a terraced profile: it is not possible to decide whether this widening was intentional or whether it is the result of the edges gradually falling in. In several places, there were holes made by poles by the inner walls, one on the northern edge, four in the middle and six in the southern part, two of which were cut into the eastern edge of the building. In the space between the last-mentioned group of pole holes there was a circular-shaped hearth with a diameter of 80 cm, set at a depth of 15-20 cm and filled in with black ash, with the edge charred to red. The wall

above the hearth was also coloured black. Just by the northern edge of the hearth, the rotted and partially digested skull of an ox was found. Other amorphous surfaces burnt to black were found to the north of the hearth, two by the western wall and one by the eastern wall. In the northern part, an accumulation of local burnt grey layers of an irregular circular or oval shape was discovered. Both ends of the site had been cut off by a groove for a water pipe; the end of the southern closure was preserved on the opposite side of the groove. Dimensions: 1 600 cm, max. width 120 cm, max. thickness 40 cm. Hearth: \varnothing 80 cm, depth. 5–10 cm.

At a distance of around 180 cm from the southern edge of the probe, four dark parallel bands could be seen after cleaning, emerging from the edge of the site and heading towards the west at an angle of around 45°. The thickness of the bands did not exceed 40 cm. Their lengths, starting from the southernmost, reached 60, 78, 104 and 126 cm. The last two were connected transversally, with the northernmost and also longest ending in an oval

widening. According to the author, this was a tilted, above-ground structure which was part of the building. Analogies to this site can be found to the west of the river Morava (Hradsko u Mšena, Mikulčice, Stará Kouřim, Uherské Hradiště-Sady), interpreted as the shrine of an original Slav religion. Certain structural details of site 14/84 also argue in favour of this interpretation in Most pri Bratislave. Pottery is a dominant element of the set of finds. It is characteristic in technique, shape and ornamentation (exclusively incised) for the early medieval horizon of the second half of the 8th century to the beginning of the 9th century. There are four specimens of ceramic bells, mainly known from the nomadic environment of the Carpathian basin in the 7th to 8th centuries. Non-ceramic finds are represented by three fragments of knives and a sandstone grinding stone.

The settlement was built in a region with inhospitable natural conditions for settlement. The marshy environment of Žitný ostrov, however, met the Slavs' needs for locating a centre of cult.

Vladimír Turčan
SNM-Archeologické múzeum
Žižkova 12
P. O. BOX 13
810 06 Bratislava 16
vladimir.turcan@snm.sk